ผลของการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอต่อค่าคุณภาพน้ำในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ

Effect of Supplement Biofloc in Climbing Perch *(Anabas testudineus)* Fingerling Diets on Water Quality in the Water Change System.

นางสาวรพีพรรณ ศรีสุวรรณ

โครงงานพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต
ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร (สาขาวิทยาศาสตร์การประมงและทรัพยากรทางน้ำ)
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร
ปีการศึกษา 2563

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลของการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอต่อค่าคุณภาพน้ำในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ

Effect of Supplement Biofloc in Climbing Perch *(Anabas testudineus)* Fingerling Diets on Water Quality in the Water Change System.

นางสาวรพีพรรณ ศรีสุวรรณ

โครงงานพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต
ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร (สาขาวิทยาศาสตร์การประมงและทรัพยากรทางน้ำ)
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร
ปีการศึกษา 2563

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รับที่...../.....
งานทะเบียนประมวลผล

โครงงานพิเศษปีการศึกษา 2563

เรื่อง

ผลของการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอต่อค่าคุณภาพน้ำในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ

Effect of Supplement Biofloc in Climbing Perch *(Anabas testudineus)* Fingerling Diets on Water Quality in the Water Change System.

ผู้จัดทำ
นางสาวรพีพรรณ ศรีสุวรรณ

นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต
หลักสูตรวิทยาศาสตร์การประมงและทรัพยากรทางน้ำ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร

เห็นชอบ/รับรอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรพงษ์ นลินานนท์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

โครงงานพิเศษนี้เป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงงานพิเศษ

เรื่อง

ผลของการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอต่อค่าคุณภาพน้ำในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ

Effect of Supplement Biofloc in Climbing Perch *(Anabas testudineus)* Fingerling Diets on Water Quality in the Water Change System.

ผู้จัดทำ

นางสาวรพีพรรณ ศรีสุวรรณ

เสนอ

ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร (สาขาวิทยาศาสตร์การประมงและทรัพยากรทางน้ำ)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

(สาขาวิทยาศาสตร์การประมงและทรัพยากรทางน้ำ) ปีการศึกษา 2563

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	จ
บทคัดย่อ	1
Abstract	2
กิตติกรรมประกาศ	3
บทนำ	4
วัตถุประสงค์	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
ตรวจเอกสาร	
ปลาหมอไทย (Climbing perch)	
ชีววิทยาของปลาหมอไทย	6
อนุกรมวิธาน	6
ลักษณะด้านกายวิภาค	7
แหล่งที่อยู่อาศัย	7
ความแตกต่างระหว่างเพศและอัตราส่วนเพศ	7
อาหารและนิสัยการกินอาหาร	8
ความต้องการโปรตีนของปลาหมอไทย	8
การอนุบาลลูกปลา	8
การเลี้ยงปลาหมอไทย	9
การเตรียมบ่อ	9
ความสำคัญทางเศรษฐกิจของปลาหมอไทย	9
ไบโอฟลอค(น้ำเค็ม)	
การบำบัดไนโตรเจนจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทางชีวภาพ	11
การบำบัดไนโตรเจนด้วยไบโอฟลอค(น้ำเค็ม)	11

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประโยชน์จากการใช้ไบโอฟลอค(น้ำเค็ม) 13
ข้อเสียของการใช้ไบโอฟลอค (Biofloc) 13
คุณภาพน้ำที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงสัตว์น้ำ
อุณหภูมิ (Temperature) 13
ค่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (Dissolved Oxygen; DO) 14
ค่าความเป็นกรด – ด่าง (potential of hydrogen) 14
ค่าออกซิเดชั่น-รีดักชั่น (ORP) 14
ค่าแอมโมเนีย (Ammonia) 14
ค่าความกระด้าง (Hardness) 14
ค่า TDS/NaCl 14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 15
อุปกรณ์และวิธีการ
วัสดุ
สัตว์ทดลอง 17
วัตถุดิบอาหารทดลอง 17
อุปกรณ์และเครื่องมือ
สำหรับใช้ในการเลี้ยงปลาหมอ 17
อุปกรณ์ในเตรียมอาหารปลาหมอ 17
อุปกรณ์การตรวจวัดการเจริญเติบโต 17
อุปกรณ์ตรวจวัดคุณภาพน้ำ (test kit) 18
สารเคมีที่ใช้ประกอบการเลี้ยงปลาหมอ 18
วิธีการทดลอง
วางแผนการทดลอง 18
ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง 19
การเตรียมอุปกรณ์การทดลองสำหรับเลี้ยง 19
การเตรียมไบโอฟลอค(น้ำเค็ม) 19
การเตรียมอาหารทดลอง 19
เตรียมสัตว์ทดลอง 20
การจัดการทดลอง 21
การเลี้ยงสัตว์ทดลอง 21

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การตรวจวัดคุณภาพน้ำ 21
การวิเคราะห์ข้อมูล 21
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล 21
ระยะเวลาการทำ 22
สถานที่ทำการทดลอง 22
ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง 23
สรุปผลและข้อเสนอแนะ
สรุปผล 32
ข้อเสนอแนะ 32
เอกสารอ้างอิง 33

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการทดลอง Biofloc ในอาหารปลาหมอ 2563	20
2.ค่าคุณภาพน้ำของปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์	31

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. ปลาหมอไทย *(Anabas testudineus)*	6
2. กระบวนการการสร้างไบโอฟลอคในบ่อเลี้ยงปลา	12
3. ความเป็นกรด-ด่างในน้ำที่เลี้ยงปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอคใน สูตรอาหารปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์	24
4. ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำในน้ำที่เลี้ยงปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอคในสูตร อาหารปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์	25
5. ค่าความเป็นด่างในน้ำที่เลี้ยงปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอ ในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์	26
6. ค่า TDS/NaCl ในน้ำที่เลี้ยงปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอ ในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์	27
7. อุณหภูมิในน้ำที่เลี้ยงปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอ ในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์	28
8. ค่าศักย์ออกซิเดชัน-รีดักชันในน้ำที่เลี้ยงปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอค ในสูตรอาหารปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์	29

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อเรื่อง	ผลของการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอต่อค่าคุณภาพน้ำในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ
โดย	นางสาวรพีพรรณ ศรีสุวรรณ
สาขาวิชา	วิทยาศาสตร์การประมงและทรัพยากรทางน้ำ
คณะ	วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผศ.วรพงษ์ นลินานนท์

บทคัดย่อ

การศึกษาคุณภาพน้ำที่เลี้ยงปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่าย แบ่งชุดการทดลองออกเป็น 5 ทรีทเมนต์ ชุดการทดลอง 4 ซ้ำ ผลการทดลองพบว่าค่าคุณภาพน้ำทั้ง 5 ทรีทเมนต์ มีค่าความเป็นกรด-ด่าง เฉลี่ยเท่ากับ 8.17±0.24,ค่าแอมโมเนียเท่ากับ 0.25±0.00 มิลลิกรัมต่อลิตร,ค่าออกซิเจนที่ละลายในน้ำเท่ากับ 5.32±0.26 มิลลิกรัมต่อลิตร,ค่าความเป็นด่างเท่ากับ 17.98±0.08 มิลลิกรัมต่อลิตร,ค่าความกระด้างเท่ากับ 25.00±0.00 มิลลิกรัมต่อลิตร,ค่าTDS/NaCl เท่ากับ 160.67±3.90 มิลลิกรัมต่อลิตร,ค่าอุณหภูมิเท่ากับ 29.42±0.40 องศาเซลเซียส และค่าศักย์ออกซิเดชัน-รีดักชันเท่ากับ 461.07±30.24 มิลลิโวลต์ ในทุกค่าพารามิเตอร์ที่มีการตรวจวัดอยู่ในช่วงระหว่างที่มีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของปลาหมอวัยอ่อน จนถึงอายุ 8 สัปดาห์ ยกเว้น ค่าความเป็นด่าง และค่าศักย์ออกซิเดชัน-รีดักชัน

คำสำคัญ: ปลาหมอไทย,คุณภาพน้ำ,ไบโอฟลอค(biofloc)

รพีพรรณ ศรีสุวรรณ ..... ลายมือชื่อนักศึกษา

วรพงษ์ นลินานนท์ ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Title Effect of Supplement Biofloc in Climbing Perch *(Anabas testudineus)* Fingerling Diets on Water Quality in the Water Change System.

By Miss.Rapeepan Srisuwan

Disciplines Fishery Science and Aquatic Resources

Faculty Prince of Chumphon campus

Advisor Assistant Professor Warrapong Nalinanon

Abstract

A study of water quality of Climbing Perch *(Anabas testudineus)* Fingerling Diets on water quality in the water change system. The experimental set was divided into 5 treatments and 4 repetitions of the experimental set. The results showed that the water quality of all 5 treatments had pH values. average is equal to 8.17±0.24, ammonia is 0.25±0.00 mg/l, dissolved oxygen is 5.32±0.26 mg/l, alkalinity is 17.98±0.08 mg/l,The hardness was 25.00±0.00 mg/L, the TDS/NaCl was 160.67±3.90 mg/L, the temperature was 29.42±0.40 °C and the oxidation-reduction potential was 461.07±30.24 mV. All parameters measured were between optimal for growth of Climbing Perch *(Anabas testudineus)* until 8 weeks of age, except for alkalinity. and the oxidation-reduction potential.

Keywords: Climbing Perch, Water Quality, Biofloc

Rapeepan Srisuwan
.....
Student's signature

Warrapong Nalinanon.
.....
Advisor's signature

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ผศ.วรพงษ์ นลินานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงงานพิเศษ และ ผศ. ดร.สายชล เลิศสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมโครงงานพิเศษที่กรุณาให้ความสนับสนุน แนะนำ ปรึกษาและแก้ไขปัญหาพิเศษ ชี้แนะบกพร่อง ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการเขียนรายงาน ทำให้การจัดการปัญหาพิเศษเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ประจำหลักสูตรวิชา วิทยาศาสตร์การประมงและทรัพยากรทางน้ำ ที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำ และเอื้อเฟื้อสถานที่ตลอดถึงการให้ความช่วยเหลือและแนะนำ ตลอดจนการอบรมสั่งสอนข้าพเจ้ามาโดยตลอด

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาทุกท่าน ที่คอยอำนวยความสะดวกทั้งในเรื่อง สถานที่ วัสดุ-อุปกรณ์ แนะนำ และทุกอย่างที่เกี่ยวข้องในการทดลอง รวมไปถึงรายงานฉบับนี้

เหนือสิ่งอื่นใดข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสนาน ศรีสุวรรณ คุณแม่สุยงค์ หอมทอง และครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนทั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ในการศึกษา และดูแลอบรมสั่งสอนให้ข้าพเจ้าเป็นคนดี ขยันหมั่นเพียน อดทน และขอขอบคุณเพื่อนร่วมทำโครงงานพิเศษ นางสาวเบญญพร แสงส่ง และนายอดิสร เทียมประสิทธิ์ ที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในทุกเรื่องและขอบคุณพี่ๆเพื่อนๆที่เกี่ยวข้องตลอดระยะเวลาที่ข้าพเจ้าเริ่มการศึกษาจนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

รพีพรรณ ศรีสุวรรณ

19 มิถุนายน 2564

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทนำ

ปลาหมอไทยเป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ มีชื่อสามัญว่า climbing perch และชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Anabas testudineus* ปลาหมอไทยเป็นปลาที่รู้จักกันแพร่หลายที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง เป็นปลาที่นิยมรับประทานทั้งของคนไทย เนื่องจากมีรสชาติดี ใช้ประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น ทอด ย่าง นึ่ง น้ำพริก และซุป เป็นต้น จึงเป็นที่ต้องการของตลาด ในอดีตปลาหมอไทยมีผลผลิตสูงรองจากปลาช่อน ปลาดุก และปลาสวาย แต่ปัจจุบันผลผลิตปลาหมอไทยลดลง เนื่องจากปลาถูกจับก่อนกำหนดมากขึ้นในแหล่งน้ำธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีจำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติเสื่อมโทรมมากขึ้นเป็นลำดับ รวมทั้งจำนวนแหล่งน้ำถูกนำมาใช้ประโยชน์ในทางอื่นเพิ่มมากขึ้น ปลาหมอไทยเป็นปลาที่สามารถอยู่ได้ในบริเวณที่มีน้ำน้อยเป็นปลาที่อดทนเนื่องจากมีอวัยวะช่วยในการหายใจที่เรียกว่า Labyrinth organ ซึ่งประกอบด้วยแผ่นกระดูกบางซ้อนพับอย่างไม่เป็นระเบียบอยู่ในช่องเหงือก (สมโภชน์, 2523)

อาหารปลานับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและมีราคาค่อนข้างสูงขึ้นเรื่อยๆ ส่วนประกอบหลักที่ใช้จะเป็นปลาป่น เพราะเป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญ มีรสชาติ กลิ่นหอม เป็นที่ชอบของปลา ซึ่งปลาสามารถย่อยได้ดีและนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที จึงมีความต้องการใช้ปลาป่นมากขึ้น ทำให้ราคาปลาป่นมีราคาสูงขึ้น เป็นเหตุในการหันมาศึกษาการใช้จุลินทรีย์ให้เปลี่ยนรูปเป็นโปรตีนและเป็นประโยชน์ต่อสัตว์น้ำแทน ซึ่งฟลอคสามารถเกิดได้เองตามธรรมชาติและมีคุณค่าทางอาหารที่เหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และยังช่วยลดต้นทุนค่าอาหารในระหว่างการเพาะเลี้ยง อีกทั้งยังช่วยควบคุมคุณภาพน้ำและกำจัดของเสียในระหว่างการเพาะเลี้ยง (นิรนาม.มปป.)

ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำไบโอฟลอคมาเสริมในอาหารเพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำ ลดการเปลี่ยนถ่ายน้ำและที่สำคัญยังได้อาหารที่มีโปรตีนสูง ดังนั้นการทดลองนี้จึงมีการประยุกต์เพิ่มแหล่งคาร์บอนที่นอกเหนือจากกากน้ำตาล เพื่อศึกษาผลที่อาจส่งถึงผลผลิตต่อการเลี้ยงปลาหมอต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลของการเสริมไบโอฟรอคในสูตรอาหารปลาหมอต่อคุณภาพน้ำในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบผลของการเสริมไบโอฟรอคในสูตรอาหารปลาหมอต่อคุณภาพน้ำในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตรวจเอกสาร

1. ปลาหมอไทย (Climbing perch)

1.1 ชีววิทยาของปลาหมอไทย

ปลาหมอไทย (Climbing perch) ชื่อวิทยาศาสตร์ *Anabas testudineus* (Bloch, 1792) เป็นปลาที่นิยมบริโภคอย่างแพร่หลายทั่วทุกภาคของประเทศไทย อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำจืดทั่วๆไป เป็นปลาที่มีความทนทานต่อสภาพแวดล้อม เนื่องจากมีอวัยวะพิเศษช่วยหายใจ ปลาหมอไทยนี้มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรียกว่า “ปลาสะเด็ด” ภาคเหนือเรียกว่า “ปลาแข็ง” ภาคใต้ตอนล่างเรียกชื่อเป็นภาษายาวีว่า “อีแกปูยู” ทั่วๆไปเรียกว่า “ปลาหมอ” (กำธร, 2514)

1.2 การจัดลำดับอนุกรมวิธานของปลาหมอ

ปลาหมอไทยถูกจัดอันดับทางอนุกรมวิธานไว้ดังนี้ (Smith, 1945)

Phylum : Chordata

Class : Pisces

Subclass : Teleostomi

Order : Larbyrinthici

Family : Anabantidae

Genus : *Anabas*

Species : *Testudineus* (Bloch, 1792)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1 ปลาหมอไทย *(Anabas testudineus)*

ที่มา: Ratmuangkhwang (2012)

1.3 ลักษณะด้านกายวิภาค

ปลาหมอไทยมีลำตัวป้อมค่อนข้างแบน ความยาวประมาณ 3 เท่าของความลึก ลำตัวมีสีน้ำตาลเหลืองปน ดำ ส่วนท้องสีจางกว่าส่วนหลัง เกล็ดแข็งแบบ ctenoid ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 17-18 ก้าน และก้านครีบอ่อน 9-10 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบแข็ง 9-10 ก้าน และก้านครีบอ่อน 10-11 ก้าน ครีบท้องมีก้านครีบแข็ง 2 ก้าน และก้านครีบอ่อน 5 ก้าน ครีบอกมีก้านครีบอ่อนทั้งหมด 15 ก้าน กระดูกสันหลังมี 26-28 ข้อ ตำแหน่งตั้งต้นของครีบหลัง ครีบอก ครีบท้องอยู่ในแนวเดียวกัน เส้นข้างตัวแบ่งขาดเป็น 2 ตอน จำนวนเกล็ดบนเส้นข้างตัวตอนบน 14-18 เกล็ด ตอนล่าง 10-14 เกล็ด ปลายกระดูกกระดุ้งแก้มมีลักษณะเป็นหนามหยัก แหลมคมมากและส่วนล่างของ กระพุ้งแก้มแบ่งแยกอิสระเป็นกระดูกแข็งสำหรับปีนป่าย เรียกว่า ichy feet กระดูกกระพุ้งแก้มงอพับได้ หางเป็น แบบมนกลม เล็กน้อย ตามลำตัวมีแถบสีดำ 7 - 8 แถบ และที่โคนหางมีจุดสีดำกลม ซึ่งซีดจางหายไปได้เมื่อเวลาตกใจ ปากอยู่ตอนปลายสุดของหัวและเฉียงขึ้นเล็กน้อย ริมฝีปากยืดหดไม่ได้ มีฟันแหลมคม เหนือริมฝีปากบนก่อนถึงตาทั้งสองข้าง เป็นหนามแหลมคม บริเวณหนามแหลมของปลายกระดูกกระพุ้งแก้มจะมีลักษณะคล้ายเนื้อเยื่อสีดำติดอยู่ทั้งสองข้าง ปลาหมอไทยมีอวัยวะช่วยหายใจ (labyrinth organ) อยู่ในช่องเหงือกให้ลูกตา จึงทำให้สามารถอยู่บนบกได้นาน ๆ (สมโภชน์ , 2521)

1.4 แหล่งที่อยู่อาศัย

ปลาหมอไทยอาศัยอยู่ในแหล่งน้ำจืดทั่วๆไปในพื้นที่ลุ่มน้ำมักพบในคลอง ทะเลสาบ บ่อและหนองน้ำ เป็นชนิดที่ทนทานและสามารถทนต่อสภาพน้ำที่ไม่เอื้ออำนวยมาก เช่นออกซิเจนต่ำ, อุณหภูมิสูง (Nathan Waltham et al., 2014) เนื่องจากมีอวัยวะพิเศษช่วยในการหายใจ ปลาหมอไทยสามารถปรับตัวเจริญเติบโตเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นน้ำกร่อยที่มีความเค็มไม่เกิน 7 psu ปลาหมอไทยมีชื่อเรียกแตก ต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นเช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรียกว่า ปลาสะเด็ด ภาคเหนือ เรียกว่า ปลาแข็ง และภาคใต้ เรียกชื่อเป็นภาษายาวีว่า อีแกปูยู ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า ปลาหมอ ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ลูกปลาจะมีการพัฒนาที่เร็วกว่าปกติ ปลาจะหายใจด้วยเหงือกแต่ปลาหมอจะหายใจด้วยอวัยวะช่วยหายใจส่วนมากส่วนเหงือกจะมีบทบาทในการหายใจน้อย แม้ในน้ำจะมีออกซิเจนมาก (ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดนครราชสีมา, 2552)

1.5 ความแตกต่างระหว่างเพศและอัตราส่วนเพศ

ปลาหมอไทยเพศเมียจะมีขนาดใหญ่และน้ำหนักมากกว่าเพศผู้อย่างชัดเจน เมื่อมีขนาดความยาวเท่ากัน ปลาตัวผู้จะมีลำตัวยาวเรียว ตัวเมียมีความลึกของลำตัวมากกว่าตัวผู้ ในฤดูวางไข่ปลาเพศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมียจะมีส่วนท้องอูมเป่งและโคนหาง (caudal peduncle) ของปลาเพศเมียจะหนากว่าเพศผู้ รังไข่และถุงน้ำเชื้อ มีลักษณะยาวและเป็นคู่ โดยรังไข่ที่เริ่มพัฒนาจะมีลักษณะเป็นสีชมพูแก่และมีเม็ดไข่เป็นจุดสีขาวนวลเกิดขึ้นเล็กน้อย ต่อมาก็จะเพิ่มจำนวน มากขึ้น รังไข่ที่แก่จะมีไข่สีเหลืองและแยกออกเป็นสองพูอยู่เต็มบริเวณช่องท้อง รังไข่ที่แก่จัดจะเห็นเส้นโลหิตฝอย (ovarian arteries) ถุงน้ำเชื้อในระยะแรกจะมีสีชมพูใส เมื่อพัฒนาสมบูรณ์ มีลักษณะสีขาวขุ่น แยกเป็น 2 สาย ซึ่ง ยึดติดกับบริเวณเนื้อเยื่อในช่องท้อง ในธรรมชาติพบอัตราส่วนเพศ ระหว่างเพศเมียต่อเพศผู้ เท่ากับ 1 : 1 อย่างไร ก็ตาม เนื่องจากปลาเพศผู้มักมีความสมบูรณ์เพศต่ำและน้ำเชื้อมักมีน้อย ในการเพาะพันธุ์ นักวิชาการประมงมักใช้ สัดส่วนปลาเพศเมียต่อเพศผู้ ประมาณ 1 : 2 (ศราวุธ และคณะ, 2547)

1.6 อาหารและนิสัยการกินอาหาร

ปลาหมอไทยกินอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ (carnivorous fish) กินสัตว์น้ำที่มีขนาดเล็กกว่าและชอบกินอาหารที่ผิวน้ำและกลางน้ำ สามารถกินเมล็ดข้าว ธัญพืช ปลวก ตัวอ่อน แมลงน้ำ ตั๊กแตน กุ้งฝอยหรือลูกปลาเล็ก ที่มีชีวิตหรือตายแล้วเป็นอาหาร (กี, 2552) ปลาหมอขนาดเล็กมีความต้องการอาหารสูงกว่าปลาหมอที่มีขนาดใหญ่เนื่องจากกระเพาะอาหารมีขนาดใหญ่ เมื่อเทียบกับขนาดของลำตัว (สมพงษ์, 2542) ระยะ 3 วันแรกใช้ถุงอาหาร (yolk sac) เป็นอาหาร แล้วจะเริ่มกินอาหารมีชีวิตขนาดเล็กๆ (zooplankton feeder) พวก protozoa, rotifer หลังจากนั้นจึงเริ่มกินอาหารที่มีขนาดใหญ่ขึ้น พวกไรแดง และโคพีพอดและลูกน้ำ หลังจากฟันปลาพัฒนาสมบูรณ์แล้ว จึงสามารถกินตัวอ่อนแมลง สัตว์หน้าดินลูกกุ้งและลูกปลาวัยอ่อน อาหารสำเร็จรูปได้ (เทพรัตน์ และคณะ, 2556)

1.7 ความต้องการโปรตีนของปลาหมอไทย

การเลี้ยงปลาหมอไทยแบบกึ่งพัฒนาต้องมีอาหารตามธรรมชาติในบ่อและให้อาหารสมทบจำพวกเศษอาหารจากครัวเรือน รำละเอียด ปลาสดสับ ปลวกและการใช้ไฟล่อแมลงกลางคืนตลอดจนอาหารสำเร็จรูปบางส่วน ส่วนการเลี้ยงปลาหมอไทยแบบธุรกิจเชิงพาณิชย์นั้น เน้นการปล่อยเลี้ยงแบบหนาแน่นสูงมาก (supper intensive system) ใช้ปัจจัยการผลิต คือ อาหารปลา ยาป้องกันรักษาโรคและการถ่ายเปลี่ยนน้ำ หวังผลผลิตที่สูงมาก ปลาหมอเป็นปลากินเนื้อ ในช่วงลูกปลาขนาดใบมะขามเป็นปลารุ่น (อายุ 1–2 เดือน) ต้องการอาหารที่มีโปรตีนสูงไม่ต่ำกว่า 40 % ประมาณ 5-10 % ของน้ำหนักตัว หลังจากนั้น เมื่ออายุ 2-3 เดือน ต้องการอาหารระดับโปรตีนต่ำลงมา คือ 35-37 % โดยให้ในอัตรา 3-5 % ของน้ำหนักตัว วันละ 3–4 มื้อ การให้ต้องเดินหว่านอาหารให้รอบบ่อ (ศราวุธ และคณะ, 2547)

1.8 การอนุบาลลูกปลา

จุดประสงค์หลักของการอนุบาลลูกปลาก็คือ เพื่อให้ได้ลูกปลาที่สมบูรณ์แข็งแรงและมีอัตราการรอดตายสูง (สมเจตน์, 2549) การอนุบาลลูกปลาหมอควรอนุบาลในบ่อดิน จะทำให้ลูกปลาได้รับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารอาหารครบถ้วน จะได้ลูกปลาที่อ้วน ป้อม ส่วนหัวค่อนข้างใหญ่คล้ายกระสวยและสมบูรณ์แข็งแรง (สุจินต์, 2550) อาจมีการอนุบาลและฟักไข่ในบริเวณที่มีน้ำกร่อย (Piyapong and Piyathap, 2010)

1.9 การเลี้ยงปลาหมอไทย

การเลือกสถานที่เลี้ยงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การเลี้ยงปลาหมอไทยประสบความสำเร็จ ดังนั้น การเลือกสถานที่เลี้ยงและการออกแบบบ่อเลี้ยงปลา ควรทำด้วยความรอบคอบโดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ลักษณะดิน ควรเป็นดินเหนียว หรือดินเหนียวปนทราย น้ำไม่รั่วซึม สามารถเก็บกักน้ำได้ 4-6 เดือน ไม่ควรเลือกพื้นที่ที่เป็นดินทราย หรือ ดินปนกรวด

2. ลักษณะน้ำ พื้นที่เลี้ยงควรอยู่ใกล้แหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ที่มีน้ำตลอดปี หรืออยู่ในเขตชลประทาน หากเป็นพื้นที่ที่อาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว ควรพิจารณาปริมาณน้ำฝนที่ตกในรอบปีด้วย

3. แหล่งพันธุ์ปลา เพื่อความสะดวกในการลำเลียงปลามาเลี้ยง พื้นที่เลี้ยงไม่ควรอยู่ห่างไกลจากแหล่งพันธุ์ปลา

4. ตลาด แม้ว่าหลังจากจับปลาขายจะมีพ่อค้ามารับซื้อถึงปากบ่อ แต่หากพื้นที่เลี้ยงอยู่ใกล้ตลาด จะทำให้ได้เปรียบในการขนส่งผลผลิตเพื่อการจำหน่าย อย่างไรก็ตาม บ่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่อยู่ในเขตพื้นที่น้ำจืด สามารถนำมาใช้เป็นบ่อเลี้ยงปลาหมอไทยได้ (แสงอรุณ, มปป.)

1.10 การเตรียมบ่อ

การเตรียมบ่อนับเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ บ่อเก่าต้องสูบน้ำออกให้แห้งและกำจัดศัตรูปลา กำจัดวัชพืชและพันธุ์ไม้น้ำออกให้หมดเพื่อไม่ให้เป็นที่หลบซ่อนตัวของศัตรูปลาหมอไทยและยังทำให้ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำลดลงด้วย จากนั้นหว่านปูนขาวในอัตรา 150-200 กิโลกรัม/ไร่เพื่อลดความเป็นกรดของดิน แล้วตากบ่อให้แห้งเป็นเวลา 2-3 สัปดาห์เพื่อให้แก๊สพิษในดินบางชนิดสลายตัว และเป็นการฆ่าเชื้อโรคและศัตรูปลาด้วย ส่วนบ่อขุดใหม่ให้ หว่านปูนขาวในอัตรา 100 กิโลกรัม/ไร่ ใช้อวนไนล่อนสีฟ้ากันรอบบ่อให้สูงประมาณ 90 เซนติเมตร เพื่อป้องกันปลาหลบหนีออกจากบ่อ เนื่องจากปลาหมอชอบปีนป่ายโดยเฉพาะในขณะที่ฝนตก

สูบน้ำเข้าบ่อให้ได้ระดับประมาณ 60-100 เซนติเมตร โดยกรองน้ำด้วยอวนมุ้งตาถี่หรืออาจ ฆ่าเชื้อในน้ำด้วยคลอรีน 3 กรัมต่อน้ำ 1 ลูกบาศก์เมตร ทำสีน้ำสร้างห่วงโซ่อาหารธรรมชาติแล้วจึงปล่อยลูกปลาลงเลี้ยงได้ (สมเจตน์, 2549)

1.11 ความสำคัญทางเศรษฐกิจของปลาหมอไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจุบันการเพาะเลี้ยงปลาหมอไทยมีความสำคัญกับเศรษฐกิจมากพอสมควร เนื่องจากปลาหมอไทยกำลังเป็นที่นิยมบริโภคและเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศมาก (สุจินต์, 2550) ขายยังประเทศมาเลเซีย และอนาคตปลาหมอไทยมีลู่ทางที่ดี (สุทธิชัย, 2545) เพราะปลาหมอเป็นปลาที่เนื้อมีรสชาติดี เนื้อแน่น นุ่ม และสามารถนำไปประกอบอาหารได้หลายอย่างไม่แพ้สัตว์น้ำชนิดอื่น แต่ในการเพาะเลี้ยงปลาหมอนั้นสิ่งสำคัญที่ผู้เลี้ยงควรคำนึงถึงมากที่สุดคือ การตลาด เพราะเกษตรกรยังหาตลาดที่จำหน่ายไม่ได้ ทำให้โอกาสที่จะประสบกับความขาดทุนก็เป็นไปได้สูง (สุจินต์, 2550)

ตลาดที่เป็นแหล่งซื้อขายปลาหมอไทยหรือปลาน้ำจืดอื่นๆขนาดใหญ่ ที่มีการประมูลราคา หรือซื้อขายล่วงหน้า เช่น ตลาดกลางสัตว์น้ำ มหาชัย ตลาดกลางหัวเกาะ จังหวัดสมุทรปราการ ตลาดกลางสัตว์น้ำอ่างทอง นอกจากนี้ยังมี ตลาดไท รังสิต ตลาดบางประกง ตลาดลาดกระบัง และสะพานปลากรุงเทพฯ ในภาคเหนือ เช่น ตลาดแม่น้ำ จังหวัดพะเยา ตลอดจนตลาดสดประจำตำบล อำเภอ และจังหวัดต่างๆ (ประเทือง, 2536) วางปลาหมอจำหน่ายในลักษณะปลามีชีวิตและปลาสดที่ขอดเกล็ด ผ่าท้องทำความสะอาด พร้อมนำไปประกอบอาหาร (สุจินต์, 2550)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาหมอไทย ทดแทนการจำหน่ายสดแบบมีชีวิต เช่น ปลา Clean (ปลาทั้งตัวขอดเกล็ด ผ่าท้อง เอาเหงือกและไส้ออก) แช่แข็งพร้อมปรุงอาหาร หรือปลาชิ้นเคลือบ เกล็ดน้ำแข็ง (Glazing) และเพิ่มช่องทางกระจายผลิตภัณฑ์ โดยวางจำหน่ายในซุปเปอร์มาร์เก็ตหรือร้านสะดวกซื้อ พร้อมพัฒนาการบรรจุหีบห่อ โฆษณาประชาสัมพันธ์สู่ผู้บริโภคให้กว้างขวางมากขึ้น (สันต์, 2548)

2.ไบโอฟลอค(น้ำเค็ม)

Roselien et al. (2012) กล่าวว่า ไบโอฟลอค คือ การใช้ตะกอนจุลินทรีย์ไบโอฟลอคมาช่วยในการย่อยสลายซากของเสีย (แอมโมเนีย) เปลี่ยนของเสียให้กลายเป็นของดีเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ไบโอฟลอคสามารถเกิดได้เองตามธรรมชาติแต่ถ้าน้ำไม่หมุนเวียนหรือเคลื่อนไหวฟลอคนั้นก็จะตกตะกอนสะสมที่พื้นก้นบ่อกลายเป็นของเสียเช่นเดิม ไบโอฟลอคจะเกิดเมื่อเกิดความสมดุลของอัตราส่วนของคาร์บอนและไนโตรเจนในน้ำถ้ามีการปล่อยของเสียจำพวกสารอินทรีย์ซึ่งมีไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ กรดอะมิโน (amino acid) โปรตีน (protein) ซึ่งจะกลายไปเป็นแอมโมเนียม (NH_4^+) และสารอาหารจำพวกคาร์โบไฮเดรต (แหล่งคาร์บอน) ได้แก่ แป้ง (starch) น้ำตาล (sugar) เซลลูโลส (cellulose) และพวกกากใย (fiber) ลงไปในน้ำ ของเสียนี้จะถูกเปลี่ยนไปเป็นตะกอนจุลินทรีย์ ตะกอนจุลินทรีย์นี้จะเป็นกลุ่มของจุลินทรีย์จำพวกเฮทเทอโรโทรฟิค(Heterotrophic bacteria) ที่มารวมตัวกันเป็นตะกอนแขวนลอยขนาดของกลุ่มฟลอคอยู่ที่0.2 - 2.0 มิลลิเมตร ถ้ามีการเติมสารอาหารจำพวกคาร์โบไฮเดรตลงไปอีกมันจะไปกระตุ้นให้ไบโอฟลอคดึงไนโตรเจน (แอมโมเนีย) มาใช้ในการสร้างเซลล์ใหม่มากขึ้นจำนวนจุลินทรีย์ก็จะเพิ่มมากขึ้น ปริมาณแอมโมเนียใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

น้ำก็จะลดลง ซึ่งเนื้อเซลล์ใหม่ที่ว่านี้ก็คือสารพวกโปรตีน เมื่อสัตว์น้ำกินจุลินทรีย์ที่รวมตัวเป็นฟลอคเข้าไปก็เท่ากับว่าสัตว์น้ำได้กินอาหารที่มีโปรตีนนั่นเอง การใช้กลุ่มฟลอคในการกำจัดแอมโมเนียนี้จะเร็วกว่าการเกิดกระบวนการไนตริฟิกเคชัน(nitrification) เนื่องจาก Heterotropic bacteria จะเจริญเติบโตเร็วกว่า Nitrifying bacteria ประมาณ 10 เท่า ทำให้น้ำที่ใช้เลี้ยงสัตว์น้ำมีคุณภาพดี การเปลี่ยนถ่ายน้ำน้อยลงและส่งผลให้สัตว์มีสุขภาพดีตามไปด้วย (อานุภาพ,2556)

2.1 การบำบัดไนโตรเจนจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทางชีวภาพ

การที่ไนโตรเจนสามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการของสิ่งมีชีวิตเล็กๆ จำพวกแบคทีเรียเข้ามาเป็นตัวช่วย โดยผ่านกระบวนการไนโตรเจน 2 กระบวนการ ดังนี้

2.1.1 กระบวนการไนตริฟิกเคชัน (Nitrification)

กระบวนการไนตริฟิกเคชันอาศัยการทำงานของแบคทีเรียกลุ่มไนตริไฟอิง เช่น *Nitrosomonas sp.* โดยจะเปลี่ยนแอมโมเนียเป็นไนไตรท์และ *Nitrobacter sp.* จะเปลี่ยนจากไนไตรท์เป็นไนเตรท ซึ่งแบคทีเรียกลุ่มนี้จะใช้คาร์บอนจากก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นแหล่งพลังงานในการเปลี่ยนรูปแอมโมเนียซึ่งเป็นพิษรุนแรงต่อสัตว์น้ำให้เป็นไนเตรทที่มีความเป็นพิษต่ำ กระบวนการไนตริฟิกเคชันจะเกิดขึ้นในสภาวะที่มีก๊าซออกซิเจน กล่าวคือ ต้องการปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำมากกว่า 4 mg/l จึงถือได้ว่ามีความเหมาะสมต่อกระบวนการนี้ (อานุภาพ,2556)

2.1.2 กระบวนการดีไนตริฟิกเคชัน (Denitrification)

กระบวนการดีไนตริฟิกเคชันเป็นปฏิกิริยาที่เปลี่ยนไนเตรทให้อยู่ในรูปของก๊าซไนโตรเจนและจะเกิดขึ้นในสภาวะที่ปราศจากออกซิเจน กระบวนการนี้อาศัยการทำงานของแบคทีเรียกลุ่มเฮทเทโรโทรฟิก(Heterotrophic bacteria) ซึ่งเป็นกลุ่มแบคทีเรียที่ไม่สามารถสร้างอาหารขึ้นเองได้จึงจำเป็นต้องอาศัยสารอินทรีย์หรือซากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เพื่อเป็นวัตถุดิบในการเจริญเติบโตและเป็นแหล่งพลังงาน ตัวอย่างของแบคทีเรียกลุ่มเฮทเทโรโทรฟิกนี้ เช่น *Bacillus denitricans* และ *Pseudomonas sp.* (อานุภาพ,2556)

2.2 การบำบัดไนโตรเจนด้วยไบโอฟลอค(น้ำเค็ม)

โดยปกติแล้วอาหารที่เหลือจากการใช้ประโยชน์แก่สัตว์น้ำก็มักจะตกตะกอนอยู่ที่ก้นบ่อ หรือไม่ก็อุดตันอยู่ตามตัวกรองต่างๆ ซึ่งถือเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการสะสมของสารอนินทรีย์ไนโตรเจนภายในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำนั่นเอง ด้วยเหตุนี้แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ไบโอฟลอคมาเป็นตัวช่วยบำบัดไนโตรเจนจึงได้เกิดขึ้น ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าการที่จะให้ไบโอฟลอคทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ

-จะต้องมีการผสมและหมุนเวียนของน้ำภายในบ่อเป็นอย่างดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ต้องทำการเติมก๊าซออกซิเจนให้มากพอ

- การควบคุมสัดส่วนของคาร์บอนกับไนโตรเจนให้เหมาะสม ซึ่งสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างคาร์บอนกับไนโตรเจน (C:N ratio) ที่เหมาะสมคือ 20 กล่าวคือ หากน้ำในบ่อมีไนโตรเจนเท่ากับ 1 คาร์บอนก็มีเท่ากับ 20 จึงจะทำให้จุลินทรีย์ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับแหล่งที่มาของคาร์บอนคือ สารที่มีคาร์บอนเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ แป้ง (starch) น้ำตาล (sugar) 5 เซลลูโลส (cellulose) และพวกกากใย (fiber) ส่วนแหล่งที่มาของไนโตรเจน คือสารที่มีไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ กรดอะมิโน (amino acid) โปรตีน (protein) (อานุภาพ,2556)

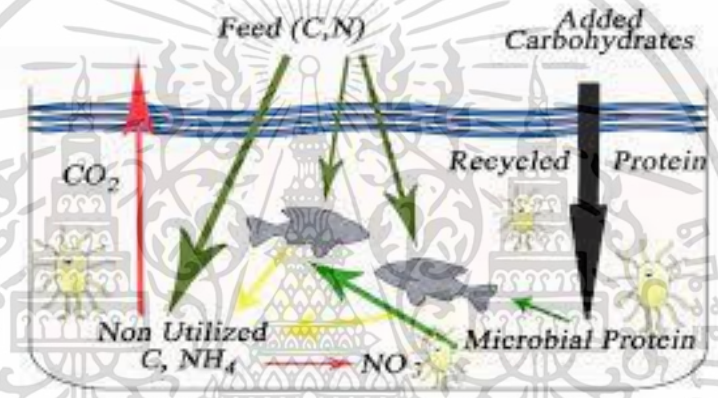

ภาพที่ 2 กระบวนการการสร้างไบโอฟลอคในบ่อเลี้ยงปลา

ที่มา: อานุภาพ (2556)

ปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นนี้ถือเป็นปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตของแบคทีเรียกลุ่มเฮทเทโรโทรฟิกให้มีปริมาณเพียงพอภายในบ่อเลี้ยงนั่นเองและรวมกลุ่มกันกลายเป็นกลุ่มไบโอฟลอคในที่สุด

กลุ่มไบโอฟลอคจะเกิดจากการรวมตัวกันของแบคทีเรีย โปรโตซัวและของแข็งอนินทรีย์ ที่เข้ามาเกาะกลุ่มรวมกันอย่างหลวมๆ โดยใช้สารจากเซลล์แบคทีเรียที่เรียกว่า Extracellular Polymer มาช่วยในการยึดเกาะและมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.1 -2.0 มิลลิเมตร (อานุภาพ,2556)

นอกจากนี้ในต่างประเทศที่มีการนำไบโอฟลอคมาใช้ในการเลี้ยงปลานิลพบว่าปลานิลที่เลี้ยงโดยใช้ไบโอฟลอคจะไม่กระโจนเข้าหาอาหารเหมือนกับปลานิลที่เลี้ยงโดยไม่ใช้ไบโอฟลอค ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าปลานิลที่เลี้ยงโดยใช้ไบโอฟลอคจะมีการกินอาหารที่อยู่ในรูปกลุ่มไบโอฟลอคอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ปลานิลที่เลี้ยงแบบธรรมดานั้นจะกินอาหารเป็นช่วงเวลา และนี่ก็คือข้อแตกต่างที่เป็นผลมาจากการใช้ไบโอฟลอคกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำนั่นเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั้ง 2 กรณีในการบำบัดน้ำ ทั้งการบำบัดไนโตรเจนจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทางชีวภาพ และการบำบัดไนโตรเจนด้วยไบโอฟลอคล้วนแต่เป็นกระบวนการที่ช่วยลดปริมาณไนโตรเจนที่เป็นส่วนประกอบของแอมโมเนียของเสียที่ไม่มีใครอยากให้มีภายในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ ต่างกันตรงที่การบำบัดโดยใช้ไบโอ ฟลอคสามารถนำโปรตีนในอาหารกลับมาใช้ใหม่ได้ (อานุภาพ,2556)

2.3 ประโยชน์จากการใช้ไบโอฟลอค(น้ำเค็ม)

1. ต่อตัวสัตว์น้ำ: เนื่องจาก Biofloc เป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่นำมาใช้เพื่อบำบัดน้ำให้มีคุณภาพที่เหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ดังนั้นสัตว์น้ำย่อมมีการเจริญเติบโตที่ดีขึ้น เนื่องจากสัตว์น้ำสามารถกินไบโอฟลอคเป็นอาหารได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. ความถี่ในการเปลี่ยนถ่ายน้ำ: หากมีการนำ Biofloc มาใช้กับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจุลินทรีย์ก็จะเป็นตัวที่คอยควบคุมคุณภาพน้ำภายในบ่อโดยอัตโนมัติเพราะช่วยในเรื่องของการบำบัดไนโตรเจน ฉะนั้นจึงไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนถ่ายน้ำบ่อยๆ ทำให้ประหยัดการใช้น้ำในการเพาะเลี้ยง

3. ผลผลิตที่ได้: เมื่อกลไกการบำบัดน้ำเสียภายในบ่อเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อัตราการตายของสัตว์น้ำย่อมต่ำ ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้มีความคุ้มค่ากับการลงทุน

4. ค่าใช้จ่าย: Biofloc เป็นกลไกการรักษาสมดุลภายในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติจึงสามารถช่วยลดต้นทุนแก่ผู้ประกอบการในแง่ของการซื้อพวกจุลินทรีย์ผงมาใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อีกทั้งการที่ไม่ต้องเปลี่ยนถ่ายน้ำบ่อยๆยังเป็นการช่วยลดค่าพลังงานจากการ สูบน้ำออกจากบ่อได้อีกทางหนึ่งด้วย และที่สำคัญผลพลอยได้อีกอย่างหนึ่งก็คือถือได้ว่าช่วยลดค่าใช้จ่ายในเรื่องของอาหารสัตว์น้ำเป็นอย่างดี (อนุสรา, 2012)

2.4 ข้อเสียของการใช้ไบโอฟลอค (Biofloc)

กับการเพาะเลี้ยงสัตว์มักจะพบว่าจะมีความขุ่นมากกว่าปกติซึ่งอาจจะส่งผลต่อสัตว์น้ำในระยะยาวได้ การแก้ไขก็คือให้มีการสูบตะกอนที่ก้นบ่อทิ้งสัปดาห์ละครั้งหรือบ่อยกว่านั้นก็จะเป็นผลดีต่อสัตว์น้ำในระยะยาว

3. คุณภาพน้ำที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงสัตว์น้ำ

3.1 อุณหภูมิ (Temperature)

นฤมล, (มปป.) กล่าวว่า ปลาเป็นสัตว์เลือดเย็น ไม่สามารถรักษาอุณหภูมิของร่างกายให้คงที่ได้ แสดงว่าเมื่ออุณหภูมิของน้ำเปลี่ยนแปลงไปอุณหภูมิร่างกายของปลาเปลี่ยนแปลงด้วย หากมีการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของน้ำอย่างรวดเร็วทำให้เกิดอันตรายต่อสัตว์น้ำได้ ปลาที่อาศัยอยู่ในเขตโซนร้อนอุณหภูมิของน้ำจะอยู่ในช่วงประมาณ 25-32 องศาเซลเซียสจึงจะเจริญเติบโตได้ดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 ค่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (Dissolved Oxygen; DO)

นฤมล, (มปป.) กล่าวว่า ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำเป็นสิ่งที่สำคัญต่อสัตว์น้ำทุกชนิด เนื่องจากสิ่งมีชีวิตทุกชนิดต้องการออกซิเจนเพื่อการหายใจ และออกซิเจนช่วยในการย่อยสลายอินทรียวัตถุในน้ำโดยจุลินทรีย์ที่ใช้ออกซิเจน ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำขึ้นอยู่กับอุณหภูมิและความกดดันของน้ำด้วย โดยอุณหภูมิสูงความสามารถของออกซิเจนที่ละลายในน้ำจะลดลง การควบคุมป้องกันไม่ให้สัตว์น้ำได้รับอันตรายไม่ควรให้ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำต่ำกว่า 3 mg/l

3.3 ค่าความเป็นกรด – ด่าง (potential of hydrogen)

นฤมล, (มปป.) กล่าวว่า ค่าความเป็นกรด – ด่าง เป็นการวัดปริมาณความเข้มข้นของไฮโดรเจนอิออนที่มีอยู่ในน้ำ ระดับความเป็นกรดด่างมีค่าอยู่ระหว่าง 0-14 โดย 7 เป็นกลาง ถ้าต่ำกว่า 7 มีค่าเป็นกรดและสูงกว่าเป็นด่าง pH ต่ำหรือสูงเกินไปก็ไม่เหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ pH 6.5-9.0 เป็นระดับที่เหมาะสม

3.4 Oxidation Reduction Potential (ORP)

ค่าศักย์ออกซิเดชัน-รีดักชัน (ORP) คือค่าที่วัดความเข้มข้นของอิเล็คตรอนในน้ำ ในน้ำค่า PRP เกี่ยวข้องกับอุณหภูมิ pH ความเค็มและความเข้มข้นของออกซิเจนที่ละลายน้ำและสารออกซิไดซ์ที่ละลายเช่น โอโซน ในน้ำที่มีคุณภาพดีมีค่า ORP ระหว่าง 330 – 500 มิลลิโวลล์ (Li et al. 2014)

3.5 ค่าแอมโมเนีย (Ammonia)

สารประกอบที่เป็นพิษต่อสัตว์น้ำ แหล่งของสารประกอบไนไตรท์ในน้ำส่วนใหญ่มาจากสารอินทรีย์ ซึ่งเกิดจากกระบวนการเน่าสลายของเศษอาหารที่เหลือ แพลงก์ตอนที่ตาย เศษซากพืช ซากสัตว์ สารอินทรีย์อื่นๆ ความเป็นพิษของแอมโมเนียจะรบกวนทำให้สัตว์น้ำสูญเสียพลังงานในการกำจัดแอมโมเนียออกนอกร่างกายมากกว่าปกติ ปริมาณแอมโมเนียรวมในบ่อปลาไม่ควรเกิน 0.5 มิลลิกรัมต่อลิตร (นฤมล, มปป.)

3.6 ค่าความกระด้าง (Hardness)

เกิดจากปริมาณของเกลือแคลเซียมที่ละลายอยู่ในน้ำทั้งหมด มีผลต่อการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำเพราะเป็นส่วนประกอบของกระดูก เปลือก กุ้ง หอย ปู และมีผลต่อการฟัก และการเจริญของตัวอ่อน ถ้าน้ำมีความกระด้างในบ่อเลี้ยงปลามีค่าความกระด้างต่ำกว่า 5 มิลลิกรัมต่อลิตร จะทำให้ปลาเจริญเติบโตช้า เครียด และตายได้ (นฤมล, มปป.)

3.7 ค่า TDS/NaCl

TDS (Total Dissolve Solid) คือ ปริมาณของแข็งที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำ ซึ่งรวมทั้งแร่ธาตุต่างๆ เกลือ หรือ โลหะหนดก ที่ละลายอยู่ในน้ำ โดยหน่วยของการวัดค่า TDS คือ มิลลิกรัมต่อลิตร หรือ ppm ค่า TDS เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับค่าความบริสุทธิ์ของน้ำและคุณภาพของระบบทำน้ำกลั่น หรือ น้ำบริสุทธิ์ซึ่งถ้า TDS มากแสดงว่าน้ำมีสารละลายแปลกปลอมมากค่า TDS จะบอกค่าความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระด้างของน้ำได้ ซึ่งความกระด้างของน้ำเป็นสาเหตุของการก่อตัวของหินปูนในท่อ ค่าสูงสุดของสิ่งเจือปนในน้ำ หรือค่า TDS ไม่ควรเกิน 500 mg/L หรือ 500 ppm ซึ่งโดยส่วนใหญ่ในระบบน้ำจะมี 4 ค่า TDS เกิน 500 mg/L แต่หากค่า TDS เกิน 1000 mg/L จะเป็นน้ำที่ไม่เหมาะสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะค่า TDS ที่สูงจะบ่งบอกถึงความเป็นไปได้ของสิ่งเจือปนที่อันตรายและต้องมีการตรวจสอบเพิ่มเติม โดยส่วนใหญ่ค่า TDS สูงจะเกิดจากน้ำมีส่วนผสมของโพแทสเซียม, คลอไรด์ และโซเดียม ซึ่งหากมีอยู่ไม่มากก็จะไม่มีผลในระยะสั้นแต่ค่า TDS ที่สูงก็อาจมีสารพิษ เช่น ตะกั่ว, ไนเตรท , แคดเมียมละลายอยู่ (นิรนาม, 2560)

3.8 ค่าความเป็นด่าง (Alkalinity)

คุณภาพน้ำที่ทำให้กรดเป็นกลาง ความเป็นด่างของน้ำ ประกอบด้วย คาร์บอเนต ไบคาร์บอเนต และไฮดรอกไซด์ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่มีพิษต่อปลา แต่เป็นตัวช่วย ควบคุมไม่ให้น้ำมีการเปลี่ยนแปลงค่าความเป็นกรด-ด่าง อย่างรวดเร็ว ค่าความเป็นด่างที่เหมาะสม สำหรับการเลี้ยงปลามีค่าอยู่ระหว่าง 25-500 มิลลิกรัมต่อลิตร (นิรนาม,มปป)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุทธิพงศ์ และคณะ (2556) ศึกษาผลของอัตราส่วนคาร์บอนต่อไนโตรเจนใน การเลี้ยงกุ้งขาวร่วมกับปลานิลด้วยเทคโนโลยีไบโอฟลอค โดยแหล่งอินทรีย์คาร์บอนที่อัตราส่วน คาร์บอนต่อไนโตรเจน (C:N ratio) 16:1 และ 20:1 เท่ากับ 360 กรัม และ 720 กรัม ตามลำดับ เป็น เวลา 100 วัน โดยแบ่งเป็น 3 ชุดการทดลอง คือ ชุดการทดลองที่ 1 เป็นชุดควบคุมไม่เติมแหล่ง คาร์บอน ชุดการทดลองที่ 2 เติมแหล่งคาร์บอนในอัตราส่วนคาร์บอนต่อไนโตรเจนเท่ากับ 16:1 และ ชุดการทดลองที่ 3 เติมแหล่งคาร์บอนในอัตราส่วนคาร์บอนต่อไนโตรเจนเท่ากับ 20:1 พบว่า อัตรา การเจริญเติบโตและผลผลิตรวมของกุ้งขาว และปลานิล ในชุดการทดลองที่มีการเติมแหล่งอินทรีย์คาร์บอนสูงกว่าชุดการทดลองที่ 1 (ชุดควบคุม) ที่ไม่มีการเติมแหล่งอินทรีย์คาร์บอน ($P<0.05$)

Cialdini et al., (2015) ได้รายงานการใช้ผลิตภัณฑ์จากตะกอนฟลอคแบบไม่อบแห้ง (Wet biofloc) และแบบอบแห้ง (Dyyed biofioc) เสริมกับอาหารสำเร็จรูปในสัดส่วนที่ต่างกันในการเลี้ยงปลานิลพบว่า การใช้อาหารสำเร็จรูปเสริมด้วยตะกอนฟลอคอบแห้ง ไม่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของปลานิลอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับชุดการใช้อาหารสำเร็จรูปที่เสริมด้วยตะกอนฟลอคแบบไม่อบแห้ง เมื่อพิจารณาอัตราการรอดตายเฉลี่ยพบว่าทุกชุดการทดลองทั้งหมดไม่มีความต่างทางสถิติ โดยมีอัตราการรอดตายสูงถึง 87.8% สืบเนื่องจากในตะกอนฟลอคจะมีกระบวนการผลิตกรดไขมันสายสั้น ซึ่งเป็นกลไกที่จุลินทรีย์ในตะกอนฟลอคผลิตขึ้นโดยจะส่งผลต่อการป้องกันและควบคุมโรคในสัตว์น้ำ และรวมถึงการผลิต Poly-B hydroxyl butyrate (PHB) ซึงทำหน้าที่เป็นแหล่งคาร์บอนและพลังงานให้กับเซลล์ซึ่ง Poly-B hydroxyl butyrate ที่สะสมอยู่กับตะกอนฟลอคจะถูกชักนำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ออกมาเพื่อให้ค่าคาร์บอนเกิดขึ้นในปริมาณสูง (C:N ratio) จะช่วยเพิ่มปริมาณจุลินทรีย์ในกระบวนการย่อยสลายสารประกอบไนโตรเจน ซึ่งจะส่งผลต่อการผลิตโปรไบโอติกในระบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำด้วยเทคโนโลยีไบโอฟลอค (De Schryver et., 2008)

อนุภาพ (2556) ศึกษาแหล่งคาร์บอนที่เหมาะสมในการผลิต biofloc ในบ่อเลี้ยงปลานิลและปลาดุกบิ๊กอุยที่ความหนาแน่น 30 และ 50 ตัวต่อตารางเมตร โดยแหล่งคาร์บอน คือ กากน้ำตาล รำละเอียด ขนมปังและข้าวโพดป่น ทำการเลี้ยงเป็นระยะเวลา 6 เดือน เมื่อสิ้นสุดการทดลองพบว่า การใช้แหล่งคาร์บอนทั้ง 4 ชนิด ไม่มีผลต่ออัตราการรอดตาย การเจริญเติบโต อัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยต่อวัน อัตราการแลกเนื้อและอัตราการเจริญเติบโตจำเพาะของปลานิลและปลาดุกบิ๊กอุย แต่จะมีผลต่อตะกอนแขวนลอยรวม (TSS) หรือไบโอฟลอคของบ่อปลาดุกบิ๊กอุยมากกว่าบ่อเลี้ยงปลานิล ดังนั้นแม้จะเพิ่มแหล่งคาร์บอนอื่นๆ นอกเหนือจากกากน้ำตาลไม่มีผลให้อัตราการเจริญเติบโตของปลานิลและปลาดุกบิ๊กอุย แตกต่างกัน

สิริพงษ์ และคณะ (2560) ศึกษาการใช้ไบโอฟลอค (Biofloc) เพื่อทดแทนปลาป่นในอาหารปลานิล ที่มีน้ำหนักเริ่มต้นเฉลี่ย 0.67 กรัม โดยใช้อาหารทดลองจำนวน 5 สูตร โดยมีโปรตีน 35% โดยมีการแทนที่ปลาป่นด้วยไบโอฟลอคที่ระดับ 0, 20, 40, 80 และ 100% ตามลำดับ ทดลองในบ่อซีเมนต์กลมเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 เมตร ระดับน้ำสูง 30 เซนติเมตร ใส่ปลาบ่อละ 30 ตัว ให้อาหารปลาวันละ 3 ครั้ง ให้จนอิ่ม ใช้ระยะเวลา 7 สัปดาห์ โดยการทดแทนปลาป่นด้วยไบโอฟลอค 100% ในสูตรอาหารส่งผลให้ปลานิลมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยต่อวัน 1.62±0.30 กรัม/วัน อัตรารอดตาย 54.33±12.50% และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อ 1.48±0.20 น้ำที่ใช้เลี้ยงปลามีปริมาณแอมโมเนียเฉลี่ยอยู่ในช่วง 0.09- 2.03 มิลลิกรัมต่อลิตร ปริมาณไนไตรท์มีค่าอยู่ในช่วง 0.02-1.90 มิลลิกรัมต่อลิตร พีเอชมีค่าเท่ากับ 7.1-7.6 ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำมีค่าเท่ากับ 9.70-15.49 มิลลิกรัมต่อลิตร ปริมาณความเป็นด่าง 64.73-89.37 มิลลิกรัมต่อลิตร ปริมาณความกระด้าง 102.31 -144.68 มิลลิกรัมต่อลิตร และอุณหภูมิน้ำอยู่ระหว่าง 26.33–27.33 องศาเซลเซียส ปลานิลที่เลี้ยงด้วยอาหารที่ผสมไบโอฟลอคที่ระดับต่างๆ ให้การเจริญเติบโตและอัตรารอดไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งมีแนวโน้มแทนที่โปรตีนจากปลาป่นด้วยไบโอฟลอคในสูตรอาหารสำหรับปลานิลได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปกรณ์และวิธีการทดลอง

<u>อุปกรณ์</u>

1.วัสดุ

1.1 สัตว์ทดลอง

ปลาหมอวัยอ่อนจำนวน 400 ตัว น้ำหนักประมาณ 2.10 กรัม

1.2 วัตถุดิบอาหารทดลอง

ไบโอฟลอค(น้ำเค็ม) ข้าวโพด ปลายข้าว รำละเอียด ปลาป่น กากถั่วเหลือง พรีมิกซ์ DCP(P17)

สารเหนียว น้ำมันปาล์ม

2.อุปกรณ์และเครื่องมือ

2.1. สำหรับใช้ในการเลี้ยงปลาหมอ

- ถังไฟเบอร์ ขนาดความจุ 500 ลิตร จำนวน 20 ถัง
- เครื่องให้อากาศ (Blower) สายอากาศพร้อมหัวทราย
- สวิงกรองน้ำ
- สายยาง

2.2 อุปกรณ์ในเตรียมอาหารปลาหมอ

- อุปกรณ์ชั่งตวงวัตถุดิบอาหาร ได้แก่ เครื่องชั่งไฟฟ้าทศนิยม 2 ตำแหน่งของ Batarius รุ่น Basic
- เครื่องชั่งไฟฟ้าจุดทศนิยม 4 ตำแหน่งของ Satorius รุ่น Research
- เครื่องอัดเม็ดอาหารจมแบบมินเซอร์ (Mincer)
- ตู้อบอาหาร (Hot air oven)
- ถาดใส่อาหารสำหรับอบ
- กระป๋องใส่อาหาร
- กะละมัง

2.3 อุปกรณ์การตรวจวัดการเจริญเติบโต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เครื่องชั่งไฟฟ้าทศนิยม 2 ตำแหน่ง
- ไม้บรรทัด
- กะละมัง
- ถาดอลูมีเนียม
- สวิงตักปลา

2.4 อุปกรณ์ตรวจวัดคุณภาพน้ำ (test kit)

- อุปกรณ์วัดปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำ, DO meter (LUTRON PDO-519)
- อุปกรณ์วัดความเป็นกรด - ด่าง, pH meter (STARTER 3100)
- อุปกรณ์วัดค่าศักย์ออกซิเดชัน - รีดักชัน, ORP Meter (HM DIGITAL ORP-200)
- อุปกรณ์วัดอุณหภูมิ, (STARTER 3100)
- ค่าแอมโมเนีย, Ammonia (ชุด KIT)
- ค่าความกระด้าง, Hardness (ชุด KIT)
- ค่าความเป็นด่าง Alkalinity
- เครื่องวัดการนำไฟฟ้า (EC/TDS/NaCl), EC meter

2.5 สารเคมีที่ใช้ประกอบการเลี้ยงปลาหมอ

- เกลือแกง
- ยาเหลือง
- ปูนขาว

<u>วิธีการทดลอง</u>

1.วางแผนการทดลอง

การศึกษาใช้วิธีการวางแผนการทดลองแบบ สุ่มตลอด (Completely Randomized Design ;CRD) โดยแบ่งการทดลองเป็น 5 ชุดการทดลอง (Treatment) มี 4 ซ้ำ (Replication) รวมเป็น 20 หน่วยการทดลอง (Experimental)

ชุดการทดลองที่ 1 สูตรอาหารผสมไบโอฟลอค(น้ำเค็ม)ที่ระดับ 0 เปอร์เซ็นต์ (ชุดควบคุม)
ชุดการทดลองที่ 2 สูตรอาหารผสมไบโอฟลอค(น้ำเค็ม)ที่ระดับ 2 เปอร์เซ็นต์
ชุดการทดลองที่ 3 สูตรอาหารผสมไบโอฟลอค(น้ำเค็ม)ที่ระดับ 4 เปอร์เซ็นต์
ชุดการทดลองที่ 4 สูตรอาหารผสมไบโอฟลอค(น้ำเค็ม)ที่ระดับ 6 เปอร์เซ็นต์
ชุดการทดลองที่ 5 สูตรอาหารผสมไบโอฟลอค(น้ำเค็ม)ที่ระดับ 8 เปอร์เซ็นต์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำการศึกษาในการเลี้ยงปลาหมอวัยอ่อน ด้วยสูตรอาหารผสมไบโอฟลอค(น้ำเค็ม)ที่ระดับเปอร์เซ็นต์ต่างกันเป็นเวลา 60 วัน ให้อาหารวันละ 2 ครั้งเวลา 08.30 น. และ 16.30 น. โดยปริมาณอาหารที่ให้ปลาในแต่ละวัน ให้จนปลากินอิ่ม โดยทำการเลี้ยงปลาหมอวัยอ่อนในถังพลาสติก ขนาดความจุ 500 ลิตร จำนวน 20 ถัง

2. ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

2.1 การเตรียมอุปกรณ์การทดลองสำหรับเลี้ยง

ทำความสะอาดถังไฟเบอร์ ขนาดความจุ 500 ลิตร จำนวน 20 ถัง

2.2 การเตรียมไบโอฟลอค(น้ำเค็ม)

เก็บรวมรวมตะกอนฟลอคเหลือทิ้งจากบ่อเลี้ยงกุ้ง นำมาอบให้แห้ง หลังจากนั้นนำมาบดให้ละเอียดด้วยเครื่องบดวัตถุแบบ Hammer mill เก็บบรรจุใส่ถุงพลาสติกอย่างน้อย 2 ชั้นปิดให้มิดชิด

2.3 การเตรียมอาหารทดลอง

-ชั่งวัตถุดิบประกอบสูตรอาหาร (ตามชุดการทดลอง)

-นำวัตถุดิบที่มีปริมาณมากใส่กะละมัง ตามด้วยวัตถุดิบที่มีปริมาณน้อยผสมให้เข้ากัน

-เติมน้ำสะอาดปริมาตร 35% และทำการผสมคลุกเคล้าให้เข้ากัน

-นำไปอัดเม็ดด้วยเครื่องอัดเม็ดอาหารแบบจม (Mincer)

-นำอาหารที่อัดเม็ดเสร็จแล้วไปลดความชื้นในตู้อบ ที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 24 ชั่วโมง

-นำอาหารแต่ละทรีทเมนต์ แยกใส่ถุง 2 ชั้นแล้วปิดให้สนิท เก็บไว้ในถังที่ปราศจากความชื้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการทดลอง Biofloc ในอาหารปลาหมอ 2563

	จำนวน Biofloc ในอาหาร%					
วัตถุดิบอาหาร(g)	**T1**	**T2**	**T3**	**T4**	**T5**	**รวม**
	0%	**2%**	**4%**	**6%**	**8%**	**(g)**
แหล่งพลังงาน						
ข้าวโพด	320	320	320	320	320	1600
ปลายข้าว	640	540	500	400	296	2376
รำละเอียด	200	240	208	248	296	1188
แหล่งโปรตีน						
ปลาป่น	1600	1600	1600	1600	1600	8000
กากถั่วเหลือง	1140	1120	1112	1092	1072	5536
Biofloc น้ำเค็ม	0	80	160	240	320	800
DCP (P17)	20	20	20	20	20	100
พรีมิกซ์	40	40	40	40	40	200
สารเหนียว	40	40	40	40	40	200
น้ำมันปาล์ม	0	0	0	0	0	0
รวม (g)	4000.00	4000.00	4000.00	4000.00	4000.00	20000.00
ผลิต (กก.)	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	20.00

*พรีมิกซ์ มีส่วนประกอบคือ Vitamin A 20,000,000 IU. Vitamin D3 4,000,000 IU. Vitamin E 22,000 IU. Vitamin K3 4.00 gm. Vitamin B1 5 gm. Vitamin B2 10 gm. Vitamin B6 6 gm Vitamin B12 0.06 gm. Vitamin C 15 gm. Pantothenic acid 20 gm. Nicothenic acid 50 gm. Folic acid 3 gm. Feed Additives 23.25 gm. Preservatives 0.15 gm. Carrier add to 1 Kg.

ที่มา : วรพงษ์ (2563)

2.4 เตรียมสัตว์ทดลอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นำปลาหมอที่จะใช้ทำการทดลอง เลี้ยงไว้ในถังพลาสติกขนาดความจุ 500 ลิตร สำหรับพักปลาเพื่อให้ลูกปลาหมอได้ปรับตัวกับสภาพแวดล้อมและฝึกให้ลูกปลากินอาหารเม็ดจมประมาณ 1 สัปดาห์ หรืออัตราการตายคงที่ ชั่งปลาหมอก่อนการทดลอง และปล่อยปลาหมอจำนวน 20 ตัว/ถัง ในถังพลาสติกขนาด 500 ลิตร จำนวน 20 ถัง ใช้ปลาในการทดลองทั้งหมด 400 ตัว ให้อาหารวันละ 2 ครั้ง เวลา 8.30 น. และ 16.30 น.

3. การจัดการทดลอง

3.1 การเลี้ยงสัตว์ทดลอง

-สุ่มถัง 500 ลิตร ในการทดลอง จำนวน 20 ถัง ณ หมวดงานประมงน้ำจืด สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร

-คัดเลือกปลาหมอวัยอ่อนที่มีสุขภาพแข็งแรงจำนวน 20 ตัว/ 1 ถัง

- ให้อาหารตามชุดการทดลองทั้งหมด 5 สูตรโดยให้อาหารวันละ 2 ครั้งช่วงเช้าเวลา 08.30 น. และช่วงเย็นเวลา 16.30 น. โดยให้ปลาหมอวัยอ่อนกินจนอิ่ม

- ใช้เวลาในการทดลอง 60 วัน

3.2 การตรวจวัดคุณภาพน้ำ

- ค่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำ (DO) โดยใช้เครื่อง DO meter
- ค่าความเป็นกรด – ด่าง (pH) โดยใช้เครื่อง pH meter
- ค่าศักย์ออกซิเดชัน – รีดักชัน (ORP) โดยใช้เครื่อง ORP Meter
- อุณหภูมิ (Temperature) ใช้เครื่อง pH meter
- ค่าแอมโมเนีย (Ammonia) ชุด KIT
- ค่าความกระด้าง (Hardness) ชุด KIT
- ค่าความเป็นด่าง (Alkalinty)
- ค่าปริมาณของแข็งทั้งหมดที่ละลายในน้ำ (TDS)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทุกพารามิเตอร์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (analysis of Variance) ตามแผนการทดลองแบบ CRD และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ตามวิธี Duncan Mutiple Range Test (DMRT) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ค่าอุณหภูมิ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 ค่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (DO)

5.3 ค่าแอมโมเนีย (NH3/NH4+)

5.4 ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH)

5.5 ค่าศักย์ออกซิเดชัน-รีดักชัน (ORP)

5.6 ค่าปริมาณของแข็งทั้งหมดที่ละลายในน้ำ (TDS)

5.7 ค่าความกระด้างของน้ำ

5.8 ค่าความเป็นด่าง

6. ระยะเวลาการทำ

ศึกษาค่าคุณภาพน้ำที่ตรวจวัดการเลี้ยงปลาหมอโดยการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารที่เลี้ยงในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ใช้ระยะเวลาในการทำการทดลอง 8 สัปดาห์

7. สถานที่ทำการทดลอง

สมาร์ทฟาร์ม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร

17/1 หมู่ 6 ตำบลชุมโค อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลและวิจารณ์การทดลอง

ค่าคุณภาพน้ำจากการเลี้ยงปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ 8 สัปดาห์

จากการเลี้ยงปลาหมอไทยเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ วัดคุณภาพน้ำทั้งหมดหลังจากการเลี้ยง 8 สัปดาห์ ซึ่งตรวจวัดค่าคุณภาพน้ำทั้งหมด 8 ค่า คือ อุณหภูมิ (Temperature), ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ(Dissolved Oxygen), ความเป็นกรด-ด่าง (pH), ค่าความเป็นด่าง,ค่าศักย์ออกซิเดชัน-รีดักชัน Oxdation Reduction Potential (ORP), ค่าความกระด้างของน้ำ(Hardness), และแอมโมเนีย (Ammonia), ค่า TDS/NaCl ได้ผลการทดลองเป็นดังนี้

1. **ความเป็นกรด-ด่าง (Positive potential of Hydrogen ions)**

ผลการทดลองพบว่าทั้ง 5 ทรีทเมนต์ที่มีการวัดมีค่าความเป็นกรด-ด่าง เฉลี่ยเท่ากับ 8.17±0.24 จากกราฟที่แสดงจะเห็นได้ว่าในช่วงการทดลองพบว่าทรีทเมนต์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 8.51 ทรีทเมนต์ที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 8.20 ทรีทเมนต์ที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 7.93 ทรีทเมนต์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ย 7.88 และ ทรีทเมนต์สุดท้ายมีค่าเฉลี่ย 8.31

ค่า pH ที่มีความเหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ควรมีค่า pH อยู่ในช่วง 6.5-8.5 (กรมประมง, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมพงษ์ และคณะ (2557) ที่ศึกษาความหนาแน่นที่เหมาะสมของปลานิลในระบบน้ำหมุนเวียน มีค่าเฉลี่ยของ pH จากการทดลอง ค่าความเป็นกรด-ด่างอยู่ในช่วงที่เหมาะสม และสอดคล้องกับรายงานของ มั่นสิน และไพพรรณ (2544) กล่าวว่าค่า pH ในบ่อปลาไม่ควรเปลี่ยนแปลงเกิน 2 หน่วยในรอบวัน มีความสำคัญมากเนื่องจากเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของปลา pH ของน้ำนอกจากมีผลต่อสัตว์น้ำโดยตรงแล้วยังมีผลทางอ้อม เช่น ทำให้สารพิษชนิดอื่น มีการแตกตัวเพิ่มขึ้นหรือลดลง เช่น ค่า pH ที่สูงขึ้นจะทำให้ความเป็นพิษของแอมโมเนียเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น และค่า pH ที่แบคทีเรียทำงานได้จะเกิดขึ้นในช่วง pH 4.0-9.5 และการเกิดปฏิกิริยาดีไนตริฟิเคชันโดยสิ่งมีชีวิตอยู่ในช่วง pH 6.5-7.5 แต่จะดีสุดในช่วง pH เท่ากับ 7.2 หรือมากกว่า (มั่นสิน และไพพรรณ, 2544; Lawson, 1995)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

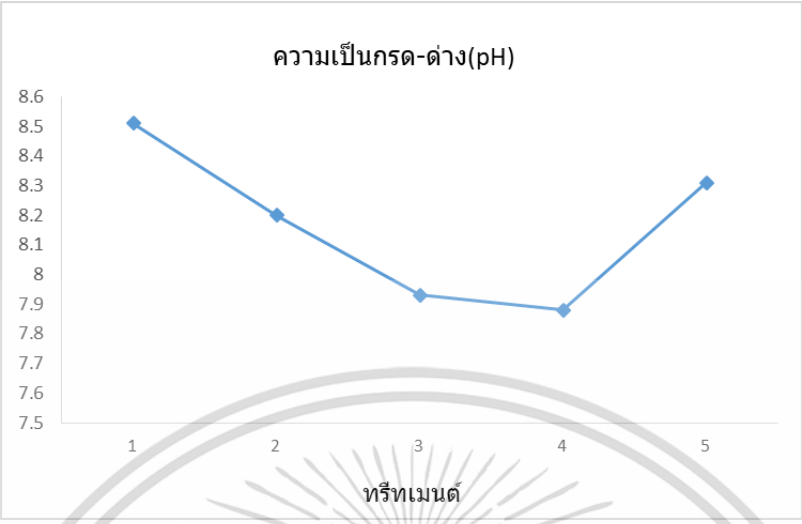

ภาพที่ 3 ความเป็นกรด-ด่างในน้ำที่เลี้ยงปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์

2.ปริมาณแอมโมเนีย (Ammonia)

ผลการทดลองพบว่าทั้ง 5 ทรีทเมนต์ ที่มีการวัดค่าแอมโมเนีย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.25±0.00 มิลลิกรัมต่อลิตร โดยค่าปริมาณแอมโมเนียรวมของการทดลองมีความเหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน พบว่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการเปรียบเทียบการเจริญเติบโตและคุณภาพน้ำในการเลี้ยงปลาบู่ทรายระบบปิดของ ชลฤทัย และคณะ (2554) กล่าวว่าความเข้มข้นเฉลี่ยของแอมโมเนียในถังเลี้ยงปลาบู่ทรายนี้ทุกชุดการทดลองอยู่ในระดับต่ำกว่า 0.30 mg/l ซึ่งจะไม่เป็นอันตรายต่อปลา โดยจากรายงานของ Leclercq and Hopkins (1985) ที่ศึกษาระบบการเลี้ยงปลานิลแบบหมุนเวียนน้ำ พบว่าค่าความเข้มข้นของแอมโมเนียจะอยู่ในช่วง 0.6-0.7 mg/l ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำกว่าระดับที่เป็นอันตรายถึงตาย (48 ชั่วโมง- LC_{50}) เท่ากับ 2.4 mg/l โดยค่านี้เป็นค่าที่ได้จากรายงานของ Redner and Stickney (1979) ที่กล่าวไว้ในปลา *Oreochromis aureus*

3. ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ(Dissolved Oxygen)

ผลการทดลองพบว่าทั้ง 5 ทรีทเมนต์ ที่มีการวัดค่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.32±0.26 มิลลิกรัมต่อลิตร ทรีทเมนต์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 5.10 มิลลิกรัมต่อลิตร ทรีทเมนต์ที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 5.12 มิลลิกรัมต่อลิตร ทรีทเมนต์ที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 5.80 มิลลิกรัมต่อลิตร ทรีทเมนต์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ย 5.20 มิลลิกรัมต่อลิตร และทรีทเมนต์สุดท้ายมีค่าเฉลี่ย 5.37 มิลลิกรัมต่อลิตร

จากรายงานการวิจัยศักยภาพการหมุนเวียนน้ำกลับมาใช้ของระบบพื้นที่ชุ่มน้ำประดิษฐ์สำหรับการเพาะเลี้ยงปลาดุกลูกผสม ค่าเฉลี่ยของ DO ในบ่อเลี้ยงปลาดุกลูกผสมแบบ CAS และระบบ RAS

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีค่าเท่ากับ 4.56 และ 4.14 mg/L ตามลำดับ พบว่าผลค่า DO ดังกล่าวมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (DO > 5 mg/L; Meade,1989) เมื่อเปรียบเทียบค่า DO ของระบบ CAS และ RAS จะเห็นได้ว่าค่า DO ของระบบ RAS และ CAS มีค่า ใกล้เคียงกันไม่แตกต่างกัน ค่า DO มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและการดำรงชีวิตของปลาเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Stickney, 1993) กล่าวว่าค่า DO ควรมีค่าอย่างน้อย 5 mg/l ปลาจึงจะมีชีวิตอยู่ได้เป็นปกติ และจากผลการศึกษาของ Swann (1997) กล่าวว่าถ้าออกซิเจนในน้ำมีค่าน้อยกว่า 2 mg/L จะมีผลทำให้ปลาเสียชีวิตได้ ปลาแต่ละชนิดจะมีความสามารถในการทนออกซิเจนต่ำไม่เท่ากัน บางชนิดอาจมีชีวิตอยู่ในน้ำที่มี DO อยู่ 0.5 mg/l ได้หลายชั่วโมง แต่ปลาหลายชนิดทน DO ต่ำได้เพียง 3 mg/L

ภาพที่ 4 ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำในน้ำที่เลี้ยงปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์

4.ความเป็นด่าง (Alkalinity)

ผลการทดลองพบว่าทั้ง 5 ทรีทเมนต์ ที่มีการวัดค่าความเป็นด่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.98±0.08 มิลลิกรัมต่อลิตร ทรีทเมนต์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 18.00 มิลลิกรัมต่อลิตร ทรีทเมนต์ที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 17.85 มิลลิกรัมต่อลิตร ทรีทเมนต์ที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 17.98 มิลลิกรัมต่อลิตร ทรีทเมนต์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ย 18.10 มิลลิกรัมต่อลิตร และทรีทเมนต์สุดท้ายมีค่าเฉลี่ย 17.98 มิลลิกรัมต่อลิตร

โดยค่าความเป็นด่างรวมของการทดลอง พบว่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการรายงานของ สุชาวดี (2563) ที่ศึกษาโครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตและแปรรูปสัตว์น้ำ พบว่าน้ำที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงปลาควรมีค่าความเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด่างระหว่าง 100 – 200 มิลลิกรัมต่อลิตร และไม่สอดคล้องกับการรายงานของ สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2553) พบระดับค่าความเป็นด่างที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำควรมีค่า 100-120 มิลลิกรัมต่อลิตรซึ่งเป็นค่าที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงปลาในกระชังเช่นกัน แต่โดยทั่วไปแหล่งน้ำไหลจะมีค่าความเป็นด่างค่อนข้างต่ำ

ภาพที่ 5 ค่าความเป็นด่างในน้ำที่เลี้ยงปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์

5. ค่าความกระด้างของน้ำ (Hardness)

ผลการทดลองพบว่าทั้ง 5 ทรีทเมนต์ ที่มีการวัดค่าความกระด้างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.00±0.00 มิลลิกรัมต่อลิตร จากการทดลองพบว่าค่าความกระด้างของน้ำอยู่ในช่วงที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของปลาหมอ ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ กรมประมง (มปป.) ที่กล่าวว่าค่าความกระด้างของน้ำเกิดจากปริมาณของเกลือแคลเซียมที่ละลายอยู่ในน้ำทั้งหมดซึ่งปริมาณเกลือเหล่านี้มีผลต่อการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ เป็นส่วนประกอบของกระดูก เปลือก กุ้ง ปูหอย และมีผลต่อการฟัก และการเจริญของตัวอ่อน เป็นต้น น้ำในบ่อปลานิลควรมีความกระด้างอยู่ที่ 15-300 มิลลิกรัมต่อลิตร ถ้าในบ่อเลี้ยงปลามีค่าความกระด้างต่ำกว่า 5 มิลลิกรัมต่อลิตร จะทำให้ปลาเจริญเติบโตช้า เครียด และตายได้ (กรมประมง, 2552)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ค่า TDS/NaCl

ผลการทดลองพบว่าทั้ง 5 ทรีทเมนต์ ที่มีการวัดค่าTDS/NaCl มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 160.67±3.90 มิลลิกรัมต่อลิตร ทรีทเมนต์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 158 มิลลิกรัมต่อลิตร ทรีทเมนต์ที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 159 มิลลิกรัมต่อลิตร ทรีทเมนต์ที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 158 มิลลิกรัมต่อลิตร ทรีทเมนต์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ย 160 มิลลิกรัมต่อลิตร และทรีทเมนต์สุดท้ายมีค่าเฉลี่ย 168.33 มิลลิกรัมต่อลิตร จากการรายงานของ (การตรวจคุณภาพของน้ำ Total Dissolved Solids,2560) ได้รายงานว่า ค่า TDS ค่า TDS ไม่ควรเกิน 500 mg/L หรือ 500 ppm ซึ่งโดยส่วนใหญ่ในระบบน้ำจะมี 4 ค่า TDS เกิน 500 mg/L แต่หากค่า TDS เกิน 1000 mg/L จะเป็นน้ำที่ไม่เหมาะสำหรับเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพราะค่า TDS ที่สูงจะบ่งบอกถึงความเป็นไปได้ของสิ่งเจือปนที่อันตรายและต้องมีการตรวจสอบเพิ่มเติม

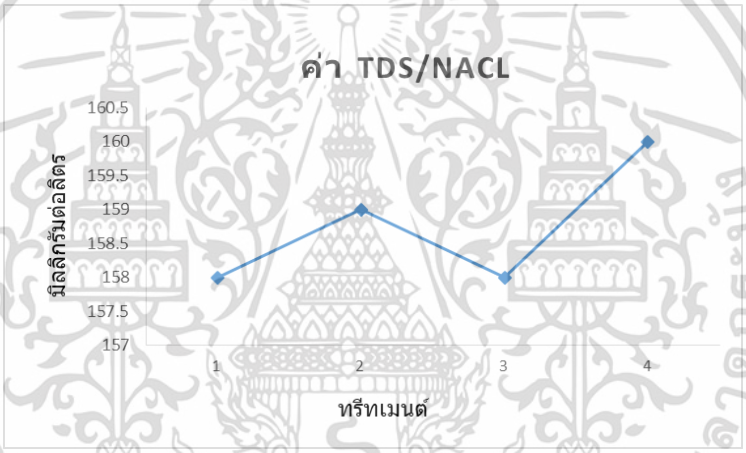

ภาพที่ 6 ค่า TDS/NaCl ในน้ำที่เลี้ยงปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์

7. อุณหภูมิ ((Temperature)

ผลการทดลองพบว่าทั้ง 5 ทรีทเมนต์ ที่มีการวัดค่าอุณหภูมิมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.42±0.40 องศาเซลเซียส จะเห็นได้ว่าในช่วงการทดลองพบว่าทรีทเมนต์ที่ 1มีค่าเฉลี่ย 29.5 องศาเซลเซียส ทรีทเมนต์ที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 29.2 องศาเซลเซียส ทรีทเมนต์ที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 30 องศาเซลเซียส ทรีทเมนต์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ย 28.8 องศาเซลเซียส และทรีทเมนต์สุดท้ายมีค่าเฉลี่ย 29.6 องศาเซลเซียส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

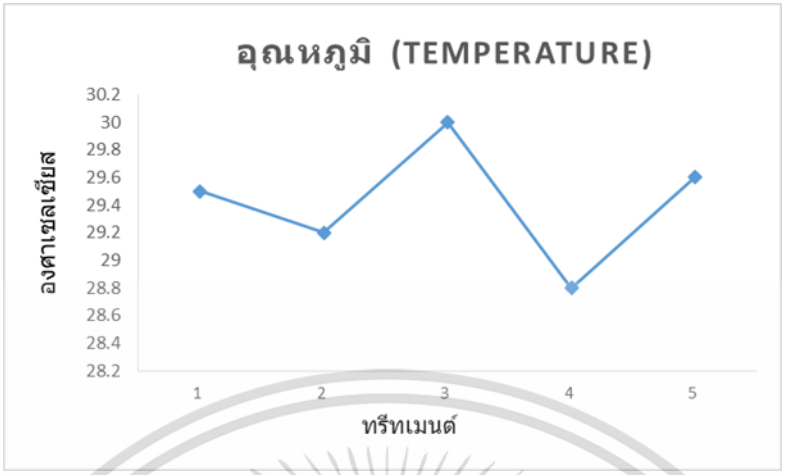

ภาพที่ 7 อุณหภูมิในน้ำที่เลี้ยงปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์

คุณภาพน้ำทั้ง 5 ทรีทเมนต์ โดยรวมของการทดลองมีความเหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน พบว่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ซึ่งสอดคล้องกับการทดลองการศึกษาคุณภาพน้ำทางการขนส่งปลาทองของ สุปาณี และคณะ (2560) กล่าว่าค่าอุณหภูมิ ที่วัดได้หลังการขนส่งพบว่าเวลาที่ 22, 26 และ 30 ชั่วโมง มีค่าความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ทั้ง 3 เวลาการขนส่งไม่ส่งผลที่เป็นอันตรายต่อปลา แต่อุณหภูมิที่เหมาะสมในการเลี้ยงปลาจะอยู่ที่ 25-32 องสาเซลเซียส และเมื่ออุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้นการเผาผลาญอาหารของปลาจะเพิ่มขึ้น นั้นคือ การหายใจ การกินอาหาร การย่อยอาหาร และการขับถ่าย อุณหภูมิของน้ำที่สูงหรือต่ำเกินไปทำให้สัตว์น้ำต้องใช้พลังงานในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การเผาผลาญอาหารของปลาลดลง เมื่ออุณหภูมิต่ำลงการทำงานของเอมไซม์ในระบบย่อยอาหารลดลง (พัชลาวลัย, 2557) และสอดคล้องกับการรายงานของ สุภาพร (2538) กล่าวว่าอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ควรอยู่ระหว่าง 23-32 องศาเซลเซียส หากอุณหภูมิน้ำต่ำกว่าช่วงที่เหมาะสมนี้จะส่งผลให้ปลากินอาหารลดน้อยลง ควรลดปริมาณน้ำในถังเลี้ยงและปริมาณอาหารที่ให้ปลาลง (ไมตรี,2530)

8. ค่าศักย์ออกซิเดชัน-รีดักชัน (Oxidation Reduction Potential)

ผลการทดลองพบว่าทั้ง 5 ทรีทเมนต์ ที่มีการวัดค่าศักย์ออกซิเดชัน-รีดักชัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 461.07±30.24 มิลลิโวลต์ ทรีทเมนต์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 484 มิลลิโวลต์ ทรีทเมนต์ที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 436 มิลลิโวลต์ทรีทเมนต์ที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 416 มิลลิโวลต์ ทรีทเมนต์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ย 473 มิลลิโวลต์ และทรีทเมนต์สุดท้ายมีค่าเฉลี่ย 496.33 มิลลิโวลต์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณภาพน้ำทั้ง 5 ทรีทเมนต์ โดยรวมของการทดลองเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน พบว่าอยู่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การวัดค่า ORP ที่ได้จากการทดลองนี้มีค่าไม่สอดคล้องกับรายงานของ พรรณนภา และคณะ (2555) กล่าวว่าช่วงของค่า ORP ที่ 0-300 มิลลิโวลต์ เป็นช่วงที่เหมาะสมต่อการเกิดกระบวนการดีไนทริฟิเคชัน แปลว่ายังคงอยู่ในช่วงเหมาะสมสำหรับระบบกรองในระบบน้ำหมุนเวียนประกอบอุปกรณ์กำจัดไนเตรทของการทดลอง

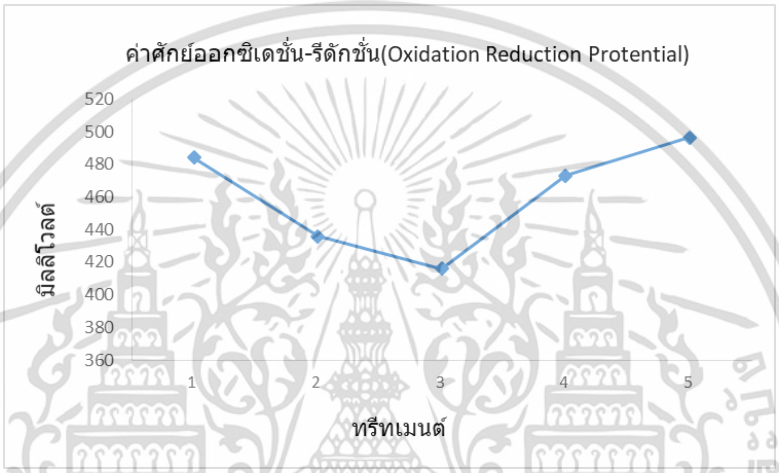

ภาพที่ 8 ค่าศักย์ออกซิเดชัน-รีดักชันในน้ำที่เลี้ยงปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 ค่าคุณภาพน้ำของปลาหมอด้วยการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ระยะเวลา 8 สัปดาห์

ค่าคุณภาพน้ำที่ได้วัด	ทรีทเมนต์ที่วัด					
	T1	T2	T3	T4	T5	ค่าเฉลี่ยรวม
ความเป็นกรด-ด่าง pH^{ns}	8.51	8.20	7.93	7.88	8.31	8.17±0.24
แอมโมเนีย(mg/l)^{ns}	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25±0.00
ออกซิเจนที่ละลายในน้ำ,DO (mg/l)^{ns}	5.10	5.12	5.80	5.20	5.37	5.32±0.26
ความเป็นด่าง(mg/l)^{ns}	18.00	17.85	17.98	18.10	17.96	17.98±0.08
ค่าความกระด้างของน้ำ(mg/l)^{ns}	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00±0.00
ค่า TDS/NaCl (mg/l)^{ns}	158.00	159.00	158.00	160.00	168.33	160.67±3.90
อุณหภูมิ (°C)^{ns}	29.50	29.20	30.00	28.80	29.60	29.42±0.40
ค่าศักย์ออกซิเดชัน-รีดักชัน ORP (mV)^{ns}	484.00	436.00	416.00	473.00	496.33	461.07±30.24

หมายเหตุ 1. ORP คือ ค่าศักย์ออกซิเดชัน-รีดักชัน ค่าที่วัดความเข้มข้นของอิเล็คตรอนในน้ำ

2. TDS/NaCl คือ ปริมาณของแข็งทั้งหมดที่ละลายในน้ำ

สรุปผลการทดลอง

จากการทดลองเลี้ยงปลาหมอที่ใช้อาหารเสริมไบโอฟลอคในระดับที่ต่างกัน 0 (ชุดควบคุม), 2, 4, 6 และ 8 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ พบว่าค่าคุณภาพน้ำทุกพารามิเตอร์มีความเหมาะสมต่อการเลี้ยงปลาหมอในระบบการเลี้ยงแบบเปลี่ยนถ่ายน้ำ ยกเว้น ค่าความเป็นด่าง เนื่องจากค่าความเป็นด่างที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำควรมีค่าอยู่ระหว่าง 100-120 มิลลิกรัมต่อลิตร และค่าศักย์ออกซิเดชัน-รีดักชัน(ORP) เนื่องจากค่าศักย์ออกซิเดชัน-รีดักชัน(ORP) ที่ 0-300 มิลลิโวลต์ เป็นช่วงที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงสัตว์น้ำ ดังนั้นการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารไม่มีผลต่อคุณภาพน้ำในการเพาะลี้ยงปลาหมอ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีระยะเวลาการทดลองที่นานกว่าที่ผู้ทดลองได้ทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลของคุณภาพน้ำที่ชัดเจนขึ้น และควรมีการศึกษาการเลี้ยงปลาชนิดอื่น ร่วมกับการเสริมไบโอฟลอคในสูตรอาหารเพื่อเป็นการเปรียบเทียบคุณภาพน้ำในปลาชนิดอื่นที่เลี้ยงด้วยการเสริมไบโอฟลอค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมประมง. 2557. ปลานิล. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ. 32 หน้า

การตรวจคุณภาพของน้ำ Total Dissolved Solids. 2560. แหล่งข้อมูล: http://www. elec4thai.com/. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2564.

กำธร โพธิ์ทองคำ. 2514. **ชีววิทยาของปลาหมอไทย.** เอกสารวิชาการฉบับที่ 10. แผนกทดลองและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ, กองบำรุงพันธุสัตว์น้ำ, กรมประมง. 24 หน้า.

กี ใจวงศ. 2552. **การเลี้ยงปลาหมอไทย**. เข้าถึงได้จาก: http://news.enterfarm.com/ สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2564.

ชลฤทัย พิญเดช,ประจวบ ฉายบุ,เกรียงศักดิ์ เม่งอำพัน และฐปน ชื่นบาล. 2554. การเปรียบเทียบการเจริญเติบโตและคุณภาพน้ำในการเลี้ยงปลาบู่ทรายระบบปิด. **วารสารวิจัยเทคโนโลยีการประมง.** 5(2): 32-33.

เทพรัตน์ อึ้งเศรษฐพันธ์, ทิพสุคนธ์ พิมพ์พิมล และธนภัทร วรปัสสุ. 2556. **การเลี้ยงปลาดุกบิ๊กอุยในกระชังร่วมกับปลาหมอเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความปลอดภัยด้านอาหาร.** เชียงใหม่: คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

นฤมล อัศวเกศมณี. มปป. การเลี้ยงปลาน้ำจืด. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. สงขลา.

นิรนาม 2554. การเลี้ยงปลาในกระชัง. สำนักบริการคอมพิวเตอร์. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2564. แหล่งข้อมูล: http://www.ku.ac.th/e-magazine/mar50/agri/fish.htm

ปฐมพงษ์ กาศสกุล,ประจวบ ฉายบุ และเกรียงศักดิ์ เม่งอำพัน. 2557. ความหนาแน่นที่เหมาะสมของการเพาะเลี้ยงปลานิลในระบบน้ำหมุนเวียนแบบอควาโปนิกส์. **วารสารวิจัยเทคโนโลยีการประมง.** 8(1): 23-32.

ประเทือง เชาว์วันกลาง. 2536. **การเลี้ยงปลาน้ำจืด (ชกษ.3220)**. สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, กรุงเทพฯ. หน้า 15-31.

พัชราวลัย ศรียะศักดิ์, นิวุฒิ หวังชัย, ชนกันต์ จิตมนัส, จงกล พรมยะ และหลุยส์ เลอเบล. 2557. ผลกระทบจากสภาพอากาศและฤดูกาลต่อคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ. **วารสารวิจัย มข.** 19(5): 743 – 751.

มั่นสิน ตัณฑุลเวศม์ และไพพรรณ พรประภา. 2544. **การจัดการคุณภาพน้ำและการบำบัดน้ำเสียในบ่อเลี้ยงปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ**. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไมตรี ดวงสวัสดิ์. 2530. **เกณฑ์คุณภาพน้ำเพื่อการคุ้มครองทรัพยากรสัตว์น้ำจืด.** เอกสารวิชาการฉบับที่ 75. สถาบันประมง 319 น้ำจืดแห่งชาติ, กรมประมง, กรุงเทพฯ.

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดนครราชสีมา. 2552. **การเพาะเลี้ยงปลาหมอไทย.** เข้าถึงได้จาก http://www.fisheries.go.th/if- korat/. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2562

สมเจตน์ ปัญจวาณิชย์. 2549. **ปลาเศรษฐกิจ.** พิมพ์ครั้งที่ 1. บริษัทสำนักพิมพ์เกษตรสยามบุ๊คส์จำกัด, กรุงเทพฯ. หน้า 23-36.

สมพงษ ดุลยจินดาชบาพร. 2542. **การเพาะเลี้ยงปลาหมอไทย.** ภาควิชาประมง. คณะเกษตรศาสตร. มหาวิทยาลัยขอนแกน. 38 หนา.

สมโภชน์ อัคคะทวีวัฒน์. 2523. ครอบครัวปลาน้ำจืดที่มีคุณค่าของไทย. **เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 5/2523**, สถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ, กองประมงน้ำจืด, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 201 หน้า.

สมโภชน อัคคะทวีวัฒน. 2521. **ลักษณะทางอนุกรมวิธานและชีวประวัติบางประการของปลาน้ำจืดที่สำคัญในประเทศไทย**. เอกสารวิชาการฉบับที่ 7. สถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ, กองประมงน้ำจืด,กรมประมง. 78 หนา.

สมโภชน อัคคะทวีวัฒน. 2521. ลักษณะทางอนุกรมวิธานและชีวประวัติบางประการของปลาน้ำจืดที่สำคัญในประเทศไทย. **เอกสารวิชาการฉบับที่ 7**. สถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ, กองประมงน้ำจืด, กรมประมง. 78 หนา.

สันต์ นาตะสุวรรณ. 2548. **คู่มือปลาน้ำจืด**. โรงพิมพ์เทพพิทักษ์, กรุงเทพฯ. หน้า 293-296.

สำนักจัดการคุณภาพน้ำ. 2553. **คู่มือการเลี้ยงปลาในกระชังที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม.** กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 20 หน้า.

สิริพงษ์ วงศ์พรประทีป, ธรรมนูญ งานวิสุทธิพันธ์ และกรกฎ สันทัดการ. 2560. **การใช้ไบโอฟลอคอบแห้งในการผลิตอาหารปลานิล (Oreochromis niloticus).** บทความวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย: 231-237.

สุขาวดี จารุรัชต์ธำรง. 2563. **โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตและแปรรูปสัตว์น้ำ.** ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสตูล กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด กรมประมง. 56 หน้า.

สุจินต์ โรจนพิทักษ์. 2550. **การเลี้ยงปลาหมอ.** พิมพ์ครั้งที่ 1. อักษรสยามการพิมพ์, กรุงเทพฯ. หน้า 5-65.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุทธิชัย ปทุมล่องทอง. 2545. **การเลี้ยงปลาน้ำจืด**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์น้ำฝน จำกัด, กรุงเทพฯ. หน้า 173-185.

สุทธิพงศ หมาดหลู, สุวัจน ธัญรส และปรีดา ภูมี. 2556. ผลของอัตราส่วนคาร์บอนตอไนโตรเจนในการเลี้ยงก้งขาวร่วมกับปลานิลด้วยเทคโนโลยีไบโอฟลอค. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย**. 5(1): 96-106.

สุปาณี ภู่สิน,ชัยมงคล แดงแย้ม และนคสิทธิ์ แสงมณี. 2560. **การศึกษาคุณภาพน้ำทางการขนส่งปลาทอง.** ปริญญาตรีวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ (เทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ). 45 หน้า.

สุภาพร สุกสีเหลือง. 2538. **การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ.** ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ. 291 หน้า

แสงอรุณ เนื่องสิทธิ์. มปป. **การเพาะเลี้ยงปลาหมอไทย.** แหล่งข้อมูล: http:// www. fisheries.go.th. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2562.

อนุสรา แก่นทอง. 2012. **ไบโอฟลอค (Biofloc) กับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ตอน ไบโอฟลอคฮีโร่ของสัตว์น้ำ**. สืบหาได้โดย: http://www.nicaonline.com/ . เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2564

อานุภาพ วรรณคนาพล. 2556. **การค้นหาแหล่งคาร์บอนที่เหมาะสมในการผลิต Biofloc ในบ่อเลี้ยงปลานิลและปลาดุกบิ๊กอุย**. รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้. 27 หน้า.

Caldini,N.N.,Cavalcante, D. de H., Filho, P.R.N.R. and do Carmo e Sa, M.V.,2015, “Feedding Nile tilapia with artificial diets and dried bioflocs biomass”,Maringa, 37(10), 335-341.

De Schryver, P., Crab, Defoirdt, T., Boon, N. Verstraete, W., 2008, **“The basics of bio-flocs technology**: The added value for aquaculture, 277,125-137. from: http://www.fishbase.us/photos/. (Accessed 10 March 2021).

Lawson. T.B. 1995. **Fundamental of Aquacultural Engineering**. New York: Chapman and hall. (Accessed 10 March 2021).

Leclercq, D.I., and Hopkins, K., 1985. **Preliminary test of an aerated tank system for tilapia culture**. Aquacult. Eng. 4, 229–304.

Meade, J. W. (1989). **Aquaculture management**. New York: Van Nostrand Reinhold.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Piyapong Chotipuntu and Piyathap Avakul. 2010. Aquaculture Potential of Climbing Perch, Anabas Testudineus, in Brackish Water. **Walailak J Sci & Tech** 7(1): 15-2**.**

Redner, R., and Stickney, R.R., 1979. **Acclimation to ammonia by Tilapia aurea**. Trans. Am. Fish. Soc. 108, pp. 383–388.

Roselien C., Tom D., Peter B. and Willy V., 2012. **Biofloc technology in aquaculture : Beneficial effect and future challenges**. Aquaculture (356-357), 351-356.

Sahat Ratmuangkhwang. 2012. **Anabas testudineus** [Online] Available

Smith, H.M. 1945. **The Freshwater Fish of Slim, or Thailand**. United States Government Printing Office. Washington D.C. 622 pp.

Stickney, R. R. (1993). **Culture of nonsalmonid freshwater fishes. (2nd ed.).** Florida : CRC Press.

Swann, L. (1997). A Fish Farmer's Guide to understanding water quality. **Water quality**. [Online] Available from: http://aquanic.org/publicat/state/il-in/il-in.htm

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผนวกที่1 เตรียมวัตถุดิบเพื่อผสมไบโอฟรอคในสูตรอาหาร

ภาพผนวกที่2 การผสมไบโอฟรอคในสูตรอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

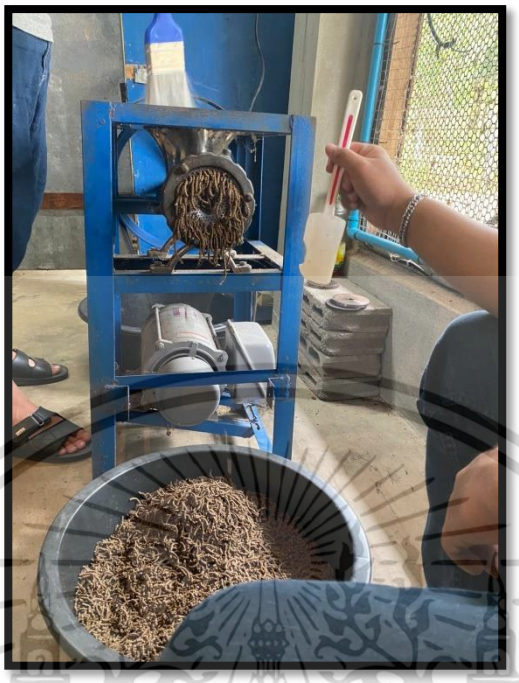

ภาพผนวกที่3 นำอาหารที่ผสมแล้วมาเข้าเครื่องอัดอาหารเม็ดจม

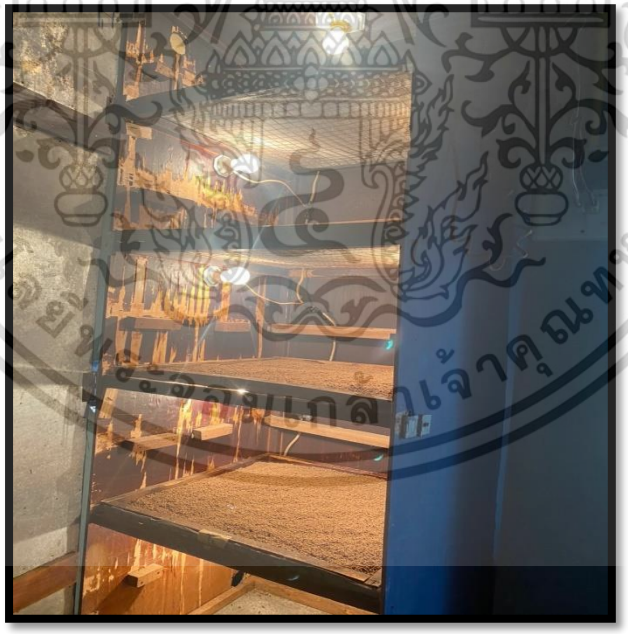

ภาพผนวกที่4 นำอาหารที่อัดเม็ดแล้วมาอบแห้งประมาณ 3 วัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผนวกที่5 มาทำการกลับอาหารทุกวันเพื่อให้อาหารแห้งเท่ากัน

ภาพผนวกที่6 เมื่อกลับอาหารเสร็จก็เอาอบไว้เหมือนเดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผนวกที่7 เมื่ออาหารแห้งเก็บใส่ถุงชั่งน้ำหนักเก็บไว้ในที่แห้ง

ภาพผนวกที่8 บรรจุอาหารที่แห้งสนิทใส่ถุงชั่งน้ำหนักเรียบร้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติการศึกษา

ชื่อ นางสาวรพีพรรณ ศรีสุวรรณ

วัน /เดือน/ ปี ที่เกิด 3 มิถุนายน 2541

สถานที่เกิด โรงพยาบาลปทุมธานี ตำบลบางกรอก อำเภอเมืองปทุมธานี
จังหวัดปทุมธานี 12000

ประวัติการศึกษา โรงเรียนมาบอำมฤตวิทยา จังหวัดชุมพร
วท. บ. (วิทยาศาสตร์การประมงและทรัพยากรทางน้ำ)
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้